Контрольный экземпляр

Массе а мехкий пролетареш, вIашагIкхета!

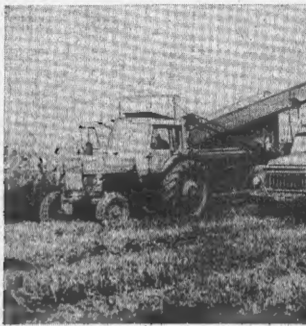

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАККХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

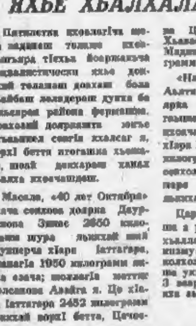
«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР

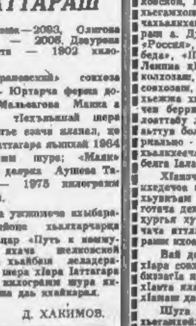
Газет арадувла 1923 шера дени ● ШИНАРА, 5 сентябрь, 1978 шу. ● № 106 (5926). ● Мах 2 кеп.

ЯХЬЕ ХЬАЛХАЛАТТАРАШ

Пятилетка кхоьлагIча шера задания толлаш кхочушъяра тIехьа йоаржавьча социалистически яхье доккхий толамаш доахаш бола къайбаш леладераш дукха ба Нажайрта района фермашца. Совхозий доярашта юкъе укъалыней совгIа кхаьсаг я, вордI бетта итогашка хьоажа-ба, шоай декхараш хана хьалха кхоачашдеш.

Масала, «40 лет Октября» яхача совхоза доярка Даурбекова Зинас 2650 килограмм шура лъыкхай ший группарча хIара Iаттагара, цхьанагIа 1950 килограмм лыкха езача; шолагIа метте Солсанова Азайга я. Цо хIара Iаттагара 2452 килограмм лыкхай вордI бетта, Цечоева Цазина — 2093, Ольгова Хьавас — 2006, Даурова Мадината — 1902 килограмм.

«Нааранский» совхоза Аьлти-Юртарча ферма доярка Мальсагова Макка а гьашта тIехъльаьай шера кхоачашдезача хилаел, цо хIара Iаттагара лыкхай 1964 килограмм шура; «Маяк» совхоза доярка Аушева Тамара — 1975 килограмм лыкхай.

Цар а укхлолча кхыбарашта а района хьалхарчарца хьалльаьцар «Путь к коммунизму» яхача шелковской колхоза къайбаш леладераша укх шера хIара Iаттагара 3 эзар килограмм шура кхиэ лыкха дахь кхайкарал.

Д. ХАКИМОВ.

КПСС ЦК ИЮЛЬСКИ ПЛЕНУМА РЕШЕНЕШ—ВАХАРЕ

СИХДЕННАД ГУЙРАН БАЛХАШ

РЕПОРТАЖ

КПСС ЦК июльски (1978 ш.) Пленума решенеш кхоачашъяра тIехьа лоаттабу къовсам декгара дешга чIоагIлуш латт комсаш кхеча «Ингушский» совхосе. Бохлой дегаш гIоадаьхад дукха ха йоацаш статистикаша баьча хоамо: пачхьалкхенга ялат дохкара дийх шера план кхоачаш а я, пятилетка тIехьхьарча шера чотагIа 800 тонн хIа дIаденнад совхосо. Цу хоамо кхы а дог гIоздоаккх хIаьнчул тIехьагIа ялата дIалургйолаш 200 гектар хьажкIаш хилар лаьркIача. Кхаш лаладераш раьза болаш дика хиннай уж укх шера: гектара тIара 50 центнер ялат шоаш чуэцаргхилара тийша ба къахьегамхой.

Цул совгIа боахама лоархIаме пайда лургболаш дика хьийкъад 350 гектара гIа дийна генараш а. Сентябрь юкъебахачул тIехьагIа чуэца доладергда уж.

Ховш долчча бесса, совхоза тIехьале — комсаш лелаьр да. Цудухьа цунга къаьстта йоакхо еш хьоаж укхаза. ВIарг хьовсташ я комсий аренаш. Массанахьа хоалуш да царех дог лабаш маха теха кулг. 583 гектар комсашта оасар деш, йоакъаш оахкаш, чоепилгашта духьала дохьаж тохеш, иштта кхыйола гIулакхаш деш комсаш лелераашта бIарчча ехкаина дика ховкъостал даьд СоагIапчарча № 18 йолча школа дешархой производственны бригадо. ХIаьз тоъал дегI дахьаш йоагIа комсаш.

Дукха ха йоацаш чакхъяьнача цеховой партийни собранешка КПСС ЦК июльски Пленума решенеш кхоачашъеча шоашта макарагIдаьнар белгал а деш, коммунисташа дукхагIа терко еш къамаьлаш дора гуйран балхаш ма-хулла дикаи сихаи чакхдахара де дезарех лаьца.

Хьайбай боахама лерттIа Iан кийчо яр, чуэцаза йиса культурёш сихха чуйца яхар, гуйрайна дуа ялаташ дIадер, эабь яхар — уж балхаш да хIанз боахаме эггара саготагIа дараш.

Планал дукха совгIа аргIаш а даь дIаоттадаьд ча, укх шера дIадувргдолча ялата лаьтта деррига аьха, маиха баьнка кийчдаьд, кул совгIа 950 гектар зиба аьхад. 196 тонн баьца хьоар даьккхад шера план 200 тонн йолча, ши эзар тонн силос кIоагашка еллай, 450 тонн йол Iалашъяьй.

Уж балхаш сиха а дика а чакхдахара мехотрядашта юкъе яьржача социалистически яхье хьалха я № 2 йола Норигов Султан верте литтар. Варт болаш, оасаре къахьег цуйна юкъевоагIача кхойтта механизатора. Уж шенар балха говзал лакха йолаш, дукхача шерашка къахьегаш хьабогIа нах ба. Къаьстта беркате къахьегаш хьавоагIа укх массехк шера хIанз зиба кхаш оахаш вола Гандалоев АрцIал. «К-700» марках йолча трактора тIа болх беш вола Мержоев Жабраьил, Серноводски механизаторий училища чакхъяьккхача дена укхаза къахьегаш вола Келигов Мухьмад, иштта кхыбараш.

10-гIча сентябре дена ялат дIадуваш хургья мехотряд. Со хиначча дийнахьа чакхдоалаш латтар лаьтте кийчдара тIехьхьара балхаш — дискованиш яр, лаьтта ламцадаккхар, удобренеш яккхар. Уж балхаш деш кхо агрегат йоалшар. Силоса хьажкIаш хьоакхаш ши трактор йоалл, чах аргIаш деш — цхьа звено, зиба лаьтта оахаш — эттара низ боламагIа йола ши трактор.

Хоза а хеташ белгалде берам боагIа дийнахьа йоагIаш йола норма шозза гаргга кхоачаш ца еш цхьацкха механизатор кхай тIара дIаводаш ца хилар.

Дахача шера хьажкIаш йийна хиннай хIанз трактористот Келигов Султан удобренеш тоссаш воалача кхай тIа. Укх шера кIа де лаьрхIад цига. ВIаьста совхосе болх беш хиннача механизаторий курсашка дийшад Султана. Ший профессех доккхал а деш къахьег хIанз кхьонача механизатора. Дийнахьа 16 тонн удобренеш дIахьу цо кхай тIа, норма 14 тонн йолча.

Сихха ду силоса хьажкIаш хьакхара балхаш механизаторашца Корикова IийсасиI Фаргиев Мурадан. Царца социалистически яхь лелаю Гандалоев Мусай вевнос. ХIара дийнахьа 180—200 тонн силос кIоагашка дIайохьийт механизаторашца. Цар хьенха силос дIаххухьаш ялх машина я.

— Ши машина кхы а тхона лоре кхы а оасарегIа леларгбар болх, — йоах Корикова.

Тхо цу боахаме хиначча дийнахьа тIехьхьара кха оахаш бар Мержоев Жабраьила цун воI Исропили. Шин сменагIа болх бу цар К-700 тракторца. Шиеие а норма 17 гектар йолча, 30 гектар лаьтта оах цар. Шин дийнахьа балла мара бисабацар цар из болх. Ший даь профессии езаенна Исропил Къилбаседа - ХIирий АССР-а Чермински механизаторий училище яьккхи воалаш ва укх шера. Укх аьхйи тIехдика практика чакхъяьккхай цо «Ингушский» совхозе кхаьцка.

Кхай тIара совхоза шурийтоварни ферме долх тхо. Укхаза силос кIоагашка йоллаш, баьца хьоар доаккхаш чуйина балхаш деш боахк нах. Дийнахьа 200—240 тонн силос кIоагача йолл болхлоша Келигов Ахьмаден Келигов Саварбинен. Машинаша хьаккхухьа силос кIоага чу IотоIаеш йолл ши трактор. Белхароев Исраилех Сердюков Павелен лехи уж. Механизатораш раьза ба шоаш кхеццара чудахьача берката.

— Укх кIоаг чу хIанале 1760 тонн силос чуелла даьннад тхо, — йоах новкхагIа волча болхлочо Келигова Ахьмада, — ер дIакъовла ши ди мара эшаш, тIеха жа леттача силос кIоагашка йолла гIорга.

Совхоза болхлоша а кулгенхоша а чIоагIа сий деш буц укх шера бIарччача акхаина ялаташ доакъари чудерзадеча шоаште доккха новкъостал деш бола Грозненски автотранспортни предприяте шофераш Дуртаея Лечен Масуев ХIарони. Ялат чуэцача деношка 30—45 тонн хьатта кIа дIаххухьаш болх баьб Дуртаева. ХIанз силос чуэцача а дийнахьа 14—15 рейс ю цун машино. Цунна нийсса къахьегаш хьавогIа Масуев ХIарон а. Укх тIехьхьарча кхаь шера вIаштта ялат чуэцаш ва из. ДIедахача шера Надтеречни района ялат кхерашта новкъостал деш хиннав, хIаьта «Ингушский» совхосе хIанз шозлагIа венав.

Мошача доакъара кIоагашна йоацаш я дийнахьа а бийсана а болх беш йола баьца хьоар доаккха агрегат.

— Совххна 200 тонн витаминих хьоар даьккхар оаха, — йоах машинисто Боков Мовлде. — хIаьта укх шера 250 тонн иккха дехкар тIайицад. Денн ей бусо 3,5 тонн хьоар дакхха торо хул. ХIанз кхы а 50 тонн из даьккхача оаха дениа дош кхоачашхул.

Кхо сагъ ва из хьоар доаккхача машина гIулакх деш. Мовлдеца цхьана ба Белхароева Боахин Ханиева Марем. Машино кийчдаь хьоар галешна чу а дехнаш склад е дIаххухьийт болхлоша. Ялх шу да цу кхаь саго из продукци йоаккхача цхьана къахьега.

Иштта барт тайна къахьегаш бола нах кIезига бац боахаме. Цар шоай низ, уйлаш гIнерзаяьй парте решенеша дIа ма-дехха пятилетка дикагIча шера хьувкъама тешаме ярд йоллара.

С. ВЕРДОВ.

СУРТАШ ТIА: 1. Корикова Iийса силоса хьажкIаш чуэцаш ва; 2. Баьца хьоар доаккхача къахьегаш я болхло Ханиева Марем; 3. Механизатораш даь воIи Мержоевгlар Жабраьила Исропили.

ОАХАМ КИЙЧДУ

ТIадоагIача шера хургболча хьувкъама йоакхо еш ба хIанз тха совхоза кхаш леладераш. Гуракьа ялат дIаде дезача лаьттах 350 гектар зиба лаьрхIачох 400 гектар аьхад механизаторашца.

Дика хьонхамаш гойташ къахьег трактористаша Кардашов Михаила, Зарудпев Александра, Мутиев Рауханa. Дийнахьа 5—6 гектар лаьтта оах царех хIаране, норма 36 гектар йолча. Царна нийсса хила гIерт кхыбараш а.

И. ТИМЧЕНКО, «Кавказ» совхоза № 2 йолча мехотряда начальник.

ДОГ ГIОЗДОАККХ

Пятилетка кхоьлагIча шера къаьстта дика къахьегаш хьайоагIа Реслотребсоюза чуйоагIаш йола производственни комбинат.

Укх шера 28 августа валови продукци арахецарех маьхалъяккхарен нийс бетта план кхоачаш а еш, планал совгIа ара а хийца 205 эзар сома валови продукци маьхалъяьккхай.

Цу дикача гIулохе дакъа лоацаш я къаьстта дика къахьегаш йола цу денга массадолча хьонхамех цхьайтта бетта план кхоачашъяь М. Г. Ханумаев верте латта колбасни цех. Цу цехе белгалбаьнна къахьегаш ба болхлой Гусев Николайи Ташилпрова Раисаи. Иштта дика хьонхамаш доахаш я август бетта нийс бетта план кхоачаш а яь планал совгIа 470 эзар сома маьха продукци ара а хийца маьхалъяьккха Хасанов Вахас кулгалду чхьагIар арахеца цех а.

Х. АУШЕВА.

РЕЙД

ТЕССА БИТА БОЛХ

Сунженски района «Путь к коммунизму» яхача колхозе ялата дIайийна хьажкIаш 500 гектар совгIа долча кхашка а укх шера чуэца езаш. Дика хьийкъай из культура. ХIара гектара тIара 50 центнер совгIа фуалъйиха хьажкIаш чуй лерхI механизатораша.

— ХьажкIаш чуэца бутт баьлча мара йолаергъеце а, хIанззе а дерригача доакъошка кийча да тхо из культура чуэцара балхаш дIадоладе. Иштта, белгалдаьхад хьажкIен тIехьен чуерзае еза хьажкIаш тIайола кхаш, уж чуэцара ханаш, оттаьй маьхха балхацара безам совбаккхара мероприятеш, кхыдар, — йоах цу боахама кертерча инженера Бобровский Петр Алексеевича.

ХIаьта мел дика кийчъяьй хьувкъам чуэцаш болх бергбола техника? Цунна а йоакхо лой колхосе. Деррига а кийчох мутIаре латт. Из хьажкIаш чуэцара кийтъеш доккха дакъа лаьцар слесараша Я. А. Черникова, К. И. Стрельникова, П. А. Четвертова, Н. С. Латвиненкос.

Хьувкъам чуэцача дакъа лоацаш хургья 9 керттерен кхоъ эшача хана юкъейоалаёш хургйолеш «Херсонец-7» марках йола комбайнаш, 27 автомашинен лафеташ тIехьайийза тракторашца. Болх ипатовций методагIа бергба. Комплексе дакъа лоацаш ворхI звено хургья, иштта: техникага хьожаш, из ехача тоаеш, силос Iалашъеш, лаьтта оахаш, социалистически яхьа итог еш, кхыдола балхаш кхоачашдеш.

ХьажкIаш хьатIаэцара кхоачамболлаш дика кийчо яьй хьатта болхлоша а.

Норма кхоъ йолаш хIара дийнахьа 4 гектара тIара чу а эцаш еррига хьажкIаш 15 балха дийнахьа чуерзаь иха дош деннад механизатораша.

Кхоачамболлаш дика кийчо яьй ялата дIайийна хинна хьажкIаш чуэцара Ленина цIерагIча колхозе а. Из культура чуерзаеш дергдолча балхех дувцаш хIанале механизаторий собрани хиннай цу боахаме. Цига кхаш леладераша дош делар деррига ялат лоацача хана чу а кийца план 400 йолаш, пачхьалкхенга 600 тонн фуалъяьха хьажкIаш йохка.

Цунна цхьана, ла йиш йоацаш лел хьажкIаш чуэцара кийчо еш ду балхаш XX партсъезда цIерагIча колхозе. Цу хьакъехьа шийга каттар дича:

— ХьажкIаш чуэцара кийчо ещ ду балхаш мишта лел шуга дувца йиш йолаш вац со. Хац сона цунах хIама. ТоъаргБа сона аз бьецидарашца хьега бале а «Фитофтора» яха лазар кхийттад помидорашта, — аьлар волхоза керттерча агронома Леванов Андрей Яковлевича.— Тха боахама парткома секретареца Новиков Павел Егоровичаца къамаьл де. Цунна ха мег хьажкIаш чуэцара мишта кийчо ю.

Тхога ала хIама доацаш хилар Новиков а. Ший аргIагIа, хьажкIаш чуэцара малагIа кийчо яьй механика дикагIа ховргда, аьнна кIалхарваьлар из а. ХIаьта механик лахв аттача тIехьхьара кхетадир аттагIа аьла аргIа юкъера маха лаха хургдолга.

Района юрта боахама управлене дийцар тхога тIехьхьара хьажкIаш чуэцара кийчо еш цу боахаме фу даьд. Цига йийцача цифрашка хьежача моттаргдар цу боахаме деррига гIулакхаш вIаштIехьа да. Иштта, 12 комбайнех 10 тоаьь болх дIаболабе кийча я, тоаьь яьхай хьатта ерриге механизмаш а аьлар тхога.

Техкар из мел бакъда.

Цу боахама И. Дзыгина кулгалду тракторни бригада. «Херсонец» марках йола хьажкIаш чуийю ворхI комбайн я укхаза. Тоае мари йолальяц уж. Болх дIаболабе кийча цхьа-цаI яц.

Хьатта яагт томара тIара хьажкIаш фуалйоаха низ болла установка. Из тоае йолаьяц хIанз а. Цун механизмаш мукх а йиь, тIа дом уллаш я. Установка хьалхашка улла асфальт йохаь я. Уж бахьанаш долаш «Ховш хиннавацар» колхоза керттера агроном а парткома секретарь а хьажкIаш чуэца кийчо яра балхаш мишта лел.

Йовцаш яр хьувкъам чуэцара оттаь план а графикаш а. Цунца цхьана, белгалдаккха доагIа, цига ялата чуэца езаш йола хьажкIаш кхыча боахамашка йолчул дукхагIа хилар.

Нийслу кхоачамбоацараш ма-хулла сихагIа дIа а доахаш, хьажкIаш чуэца кийчо яра сухалбе беза цу колхоза кулгалхоша, къахьегамхоша.

Рейдови бригада: З. ХАМХОЕВА, селькор; М. МАЗИЕВ, «Грозненский рабочий» газета соб. корр.; А. САГОВ, тха соб. корр.

БАЛХАШ ЦХЬАТАРРА ВIАШТIЕХЬА А ДАЬХА ЧУЭЦАРГДА ВАЙ ГУЙРАН ЯЛАТАШ

АГРОНОМИЙИ ИНЖЕНЕРИЙ-МЕХАНИКИЙИ РЕСПУБЛИКАНСКИ СЕМИНАРА - СОВЕЩАНЕ ДОАКЪАШХОША РЕСПУБЛИКА ЮРТАШКАРЧА БЕРРИГАЧА КЪАХЬЕГАМХОШКА ДАЬ КХАЙКАРАЛ

Деза новкъостий!

Нохч-ГIалгIайчен кхаашкарча къахьегамхоша чIоагIа хьинар айдаларца тIалийцар КПСС ЦК июльски Пленума решенеш, Л. И. Брежнева цига аь доклад. Тхо дерригаш а тхоашкахьара дизза дакъа лаца лаьрхIа да мехка юрта боахам дIахо дегIабоалабера верте оттаьь йоккха программа кхоачашъеча.

Лаьтташ леладераша, ялаташ чуйца а баьлча, дIахо а тIабийрзаза балхаш ду доакъараш Iаланшдаре, гуйран ялаташ дIадувргдола лаьтта кийчду, зибь оах. Республикерча ялаташ кхедераша Даьхен амбарашка тессад 101,3 эзар тонн ка бола ялаташ.

Яхье дикка доккхий толамаш даьхад Наурски, Шелковской, Грозненски, Гудермесски, кхыча районий къахьегамхоша. Цар тIехьхоачашъяьй ялатиц кхедарен пачхьалкхенга дохкарен планаш а социалистически декхараш а. ДукхагIа толамаш даьхача боахамашта юкъе — «Россия», «Красное знамя» яха наурски колхозаш, «Победа», «Путь к коммунизму» яха сунженски колхозаш, Ленина цIерагIен «Красный пахарь» яхен шелковской колхозаш, «Терек», «Горячеисточненский», «Загорский» совхозаш, «Первое мая» яха грозненски колхоз. Царга хьежжа хила гIерт, царгара хьонхам йийбу Нохч-ГIалгIайчен берригача лаьтта леладераша: тIегIерта къовсам лоаттабу лаьтта леладара культура дIахо лакхъяр духьа, аьттув болаш долча лаьттан-климатически хьалехи материально - технически ресурсаш пайда дикагIа эца гIерт хьалкхеча юртбоахама культурей хьувкъам дIахо лакхбелга Iаламдар духьа.

ХIанзчул тIехьагIа — гуйран ялаташ дIадер, ялаташ кхедачоа еггара лоархIамегIен бахктоккхамегIен йола хьувкъам баьлаш долаш лоаттабеча къовсама ха. Укх сатотача деношка вай хьинаре, беркате баьча балхах тайша хургья хургболча хьувкъама кхаь, 1979 шерарен бIарччача атталгIча пятилеткан планаш социалистически декхараш кхоачашдехга.

Вай декхар, вай сийлахьа гIулакх — хIара колхозе, хIара совхозе лаьттан беркат алсамдаккхара кхоачалех бизззагIа пайда эцар, лаьттанца тIоадал соцаргх Iоарх, хIаьта ялатий кхашкара хьувкъам лакхбергбола керттера хIамаш да уж.

Шуга кхайк тхо, совхозий колхозий кхашкара къахьегамхой: дика кийчо а яь, цхьатерра чуэцаргда вай гуйран ялаташ. Ялат, къаьстта а маьхарен низ болен кIаш, дIахо дукхагIа доахийта вIаштIехьдоаккхаргда вай.

ХIара зонина оттаьча лоацача агротехнически ханашка, урагIа-кхорагIен урагIа-кхорагIа-зули, цу кхьан хакна 180 эзар гектар долча дерригача кхашка минеральни удобренеш а тоеш, дIадувргда вай ялаташ.

88 эзар гектара тIа дIадийнача ялатанца оалашина ю кхоача йоддарика ергья вай ялатий дикал лакхъяр, маьхерен низ болен кIаш дукхагIа дахар духьа лаьттанца тIоадал соцаеш хий дилла чул тIехьагIа мара леладергдац вай ялаташ хий деккача лаьтташка дIаде.

Оаха, семинара-совещане доакъашхоша, республикерча берригa лаьтта леладераш тIахьех доккхагIдола социалистически декхераш толамегIа кхоачамдар духьа шоай деррига низаши знанеши тIаьхийтара, шоай еррагача опытех пайда эцара. Цу гIулакха оалаттара дена кулцаргда вай оасаро хьалдиньача кхашцара шоай гIулакхаш. Массе метте къовсам боаржабергба вай кхашкарча йоархIашта духьала, шоай низ ма-кхоачча дукхагIа хьаьлйолаьеги карарошаш хьоакаргда вай совнаберояш, кхи дешаре доагIарех пайда эцара гIулакх тоаяергда вай.

КХАЙКАРАЛ ДИЙЦА А ДИЙЦА ТIАЙИЦАД АГРОНОМИЙИ ИНЖЕНЕРИЙ-МЕХАНИКИЙИ РЕСПУБЛИКАНСКИ СЕМИНАРЕ - СОВЕЩАНЕ.

Нохч-ГIалгIай АССР Лаккхехьарча Совета массазарча комиссешка

ХАЛКЪА ЭША ТОВАРАШ ХЬАДЕЧА—ЛИРА ТIАХЬОЖАМ

Бахача ньхьа вахара боарам лакхбара бIарчача программа тIа лоархIаме моттиг дIалоац халкъа эшача товарий объемаш алсамъяхара, дикал лакхъяра, ассортимент шеръяра дешаша. Цу лоархIамегIарча, юкъмоттигерча проблемо йоккха моттиг дIалаьцар КПСС XXV съезде а. Из сихагIча тайпара къоастаяза ярг ца хилар цкъа саьна дукккхаза а белгалдьаьхад КПСС ЦК Генеральни секретара, СССР Лаккхехьарча Совета Президиума Председатела новкъоста Л. И. Брежнева. «1978 — 1980 шерашка маха дукхагIа ховтташ дола товараш дукхагIа хьадарен цар дикал лакхъяра де дезарийх хьакъехьа» къаьстта соцамаш тIайицац КПСС Централни Комитето СССР Министрий Совето.

Халкъа эша товараш шерагара шу массаза доал дукхагIа хьаду Нохч-ГIалгIай АССР-е а. 1975 шерарчул 20 миллион сома маьха дукхагIа арахец уж хIанз. Цхьабакъда, халкъо чIоагIа ховтташ долча дуккхача товарашца бизза кхоачам бац бахача наха. Цу товарий цхьадола тайпаш, укхаза хьаде йиш йолаш доллашехьа а, кхыча крайшкарен областашкарен тIаххухь республике.

Цудухьа да 1978 шера экономически социальнои дагIийоалаяра планага шехьожача хана республика Лаккхехьарча Совето, Планово-бюджетнии кхычея массазарча комиссей предложенегIа, министерствашеи ведомствашеи халкъа эша товараш хьадара планагIа лаьрхIачул совгIа кхы тIа а 5 миллион сомал кIезигагIа боацача маьха товараш хьадара тороцаш лаханза яргйоацаш лаьрхIар.

Дукха ха йоацаш, ший аргIанарча заседане, из дош мишта кхоачашду хьежар Нохч-ГIалгIай АССР Лаккхехьарча Совета Планово-бюджетни комисси.

Баьча тоххамо гучадаьккхад, халкъа дукхагIа эша товараш хьадара кхы тIа а енна задани республика бIарчча хьакйцача кхоачашьеш хилар. Цхьабакъда, уж товараш дIахо дукхагIа хьадара шоай йолча торовех пайда эцац дуккхача предприятеша. Царех я «Грознефтеоргсинтез» яха объединени, «Красный молот», «Мединструмент», «Электроприбор», «Пищемаш», «Электроинструмент» яха заводаш, «Терек» яха мебельни объединени, «Чечингушводстрой» гIишлошъяра управлени, кхыдараш.

Цар а кхыча предприятешa а лерттIа кхоачашъяц баракъаш хьалъуккха кIаргаш, аьшк етта улгаш, табуретнаш, эрзах дин новраш, сомийн баьцадарийн бешамашна лелаеча инвентаре цхьадола тайпаш, чона Iаькъаш, пийшкаш тIа йоадаю Iоакъаш, посылкаш кхухьийта яьшкаш, кхыйола хIамаш хьарра кхы тIа а енна задани.

Дуккхача боараме кулгалхой теркам тIабахийтар вомиссе маха леладеча товарий дикал лакхъяра цар кхоачам болаш болх ца беш хилара, хIаьта из бахьан доаш цар тоъал дохкха дакъа брак деш а эсалагIча сортех лоархIаш а да.

Заседане иштта белгалдаьккхар культурно-бытови цIагIарча боахамен гIулакхашта лаьрхIа товараш хьадергдола специализированни цехаш хьалъяра цхьайолча предприятешта оттаь хинна задани а лерттIа кхоачаш ца еш хилар.

Массазарча Планово-бюджетни комиссе ше тIанйцача соцама цу цIераш яьхача предприятеи организацейи боахама кулгалхошкара хьадийхар халкъа эша товараш хьадара шоашта кхы тIа а енна заданеш тешаме кхоачашъяра де доагIар делга.

Республика Министрий Совета могадаьд халкъа дукхагIа эша товараш хьадара оттаь плани кхы тIа а енна заданеш кхоачашъяра, цар дикал товараш ассортимент шеръярах хьалхара министерствай, ведомствай, предприятей кулгалхошкара диза жоп хьадехилга.

Халкъа депутатий районни городской Советий исполкомий уйла халкъа эша товараш арахецача предприятей балха тIахьожам чIоагIагIа оттабанза барг ца хилара тIаерзайяр комиссе.

ПАРТОРГАНИЗАЦЕШКА — ОТЧЕТАШИ ХОРЖАМАШИ

КЕРТТЕРДАР ДИЦДЕННАД

Хьатiакхаьчай юкхьанцарча парторганизацешка кулаш йола отчетно-хоржамий собранеш. Цу шера партийни организаце болх дика баьбале, секретара доклад а хурттьа цуьнга хьехна дика, партийни гIуланкий массе оагIув чулоацаш. Цу тайпарча докладо къаьгге хьахьокх эIамигата организаце гIулакхаши проблемаши, шоай партийни поручени коммунисташа мишта кхоачашъяьй. ТIаккха прениешка дераш а хул корта бола къамаьлаш. Ишта хила дезаш дар из Сунженски района Ленина цIерагIча колхоза управленчески аппарата цеховой парторганизаце отчетно-хоржамий собрание а.

Нийса белгалдаьккхар колхоза председатела Т. Б. Чилаева:

— Вай партийни организаци воих цеховой партийни организацешта дола хьага хила деза. хIана аьлча производствана керте латтараш вай да. БIарччача шера из хьага ледарлоно баьдерзадаь лаьттад. Цунах е ахы тайпа вывод а яц. нагахьа санна отчет еча юкъагIа яьраш ерригаш а шн собрани мара а ца хилча, цига дийцараш боахама саготагIа дола дешаш а ца хилча.

Ше доклад еш секретара М. Г. Бекова ма-дарра дийцар колхоза боахама гIулакхаш, теркам тIаозаш йола цифраш йоалайир, коммунисташ малагIча участкашта тIачIоагIбаьб а баьцадаараш та оасар дечен ялаташ тулаачен цар болх мишта баьб а дийцар. ТIаккха, ший къамаьл чакхдоалаш, бакъдар аьлча, цо аьлар:

— Дикача балхаца цхьана цехоин партийни организаце гIулакхашца цIенхашттта кхоачамбоацараш а да: бухгалтерски учет вIаштIехьъаккхара саготагIа дола дешаш дукха йиш хургIолаш производственни совещанеш яц, культурно салаIара дешаш дийцдолийт, шоай хаинахьа яц юкъара партсобранеш.

Балха декхараш дика кхоачашду аппарата специалисташа. Из бакъдеш дола хIамаш гуччахьа да. Кхоаза совгIа тIехкхоачашъяьй паччахьалкхенга ялат дохкара задани. ХIаьта шурий-товарни фермай балха итогаш дика хилар республикански Сийлен улга тIа яьнкхай колхоз. Цхьабакъда, цхьаккха дош а аьнндац специалисташа беча массово-политически балхах, КПСС ЦК июльски (1978 шера) Пленума решенешта пропаганда мишта ю кьахойташ. Кхыметтел ший доклад чакхйоалаш а коллектива партийни вахарачул чIоагIагIа уйла тIалхийтар секретара производственни совещанена.

БIарччача шера лоадама хIама творчески доалаш, тесса бита лелаш яьбенаб партийни организаце болх. Нагахьа санна отчетни доклада юкъара массехк партийни терахьа дIаяьккхача, производственни отчета тара хургьяр из. Партийни меттала къамаьл де Iомабац укхаза, шоай декхар керттерча даькъе боахама гIулакхаш леладарах лоархI цар.

Е а йоагIаш Iоттар йир коммуниста А. И. Хорошиловас:

— Йолх мела бу партийни организаце, парткомо бIарччача шера дийцадац из дош.

ХIаьта керттерча экономиста З. Батаалова укх тайпара дийцар:

— Цхьаккха дича а лекцеш еша туташ бац специалисташ. ХIаьта чIоагIа дукха ма дий арадийнна лоархIаме документаш. Керда Конституци тIайийцай вай, хайча дика а долаш дукха хIамаш тIадола «ЗIамига лаьттен» «Юхадийнадаларь» яха Л. И. Брежнева книжкаш арадаьннац, юхера а, КПСС ЦК июльски Пленуме яь доклад я. КIезига пайда хьалуш я гойтара агитаци. Кхыметтел контора пенаш а дерзана латт. Кхыметтел карара нара теля ЦIе байракх а латт ишнолаш пенаи юкъе чутоIаь. Берригача колхозхоита йолга хоергдолаш, бIаргагургIолча латташ хила езаш яр из.

Цу собрание яь критика тIагIоллара яр, хьаьда цIераш яхацар наьха. Дог хотадергдола сийг боаллаш яцар доклад, дег чу дужаргдолаш хиланзар къамаьл.

— Укх шерара бIаьсти гайнен шийлея ера. ЧIоагIа тIадоладеннадар оасар. ХIаьта а оаца вулт-кара деш дика чакхдаьккхар из. Цхьабакъда кхоачаш ца деш дика а дукха балхаш да. хIана аьлча болх во бу тракторни парко.

— Бакъда, трактораш бахьаш долаш юкъагIа юсар культиваци.

— Автогаражо кхоачам болаш хьаахийтац транспорт...

Шоаш къамаьлаш деча хана ишта Iоттараш йора баьцадараш леладерий цеховой парторганизацерча коммунисташа. Геттара Iуйрийна йир баьцадараш леладераша шоай собрани. Организацена чубоагIа юкъерча звенох бола специалисташ. МоллагIча кхычарначул динагIа цирна хов къахьегам нийса вIаштIехьбаккхара фу эш, социалистически яхьа фу лоархIам ба. ХIаьта колхоза баьцадвараш леладеча бригадашкара хьал хIана геттара халча даха да. Бригадашка балхаш деш хиина дешархой хIана дIабахаб, баса болхлой кIезига мара бац. Производства командираша (ишта оал юкъерча звенох болча специалистех) йоахар:

— Каст-каста собранеш е а колхоза кулгалхой кхайкаш цига тIаккхувла а беза.

— Тракторни парка болх вIаштIехьбаккхар дех оаха.

Бакълув. Цхьабакъда, тешам кIезига ба, нагахьа санна цу предложенешка хьежача дIахорча собранешка яхьа кьакъехьа, моральни материальни стимулировани яра, баьцадаараш леладу говзанчаш хьалхьебара, хьехамчий гIулакхех къамаьл хургхилара. Юха а алхха, отрыскикателаш, юкца болалургбъ.

ХIаьта эггара хьалхарча аргIагIа терю е еза нахка, уж балха тIаберзадара, цар хьинар айдара. Цу хьакъехьа дош ала деззараш, бакъдар аьлча, коммунисташ ба. Нийса белгалдаьккхар коммуниста Ю. Галагаева:

— Ерригача бригадай балха толашагIа йола опыт дIакхайкаеш йола штаб а хиина дIаэттанц тха цеховой партийни организаци. Шоайла хийраьнна ях бригадай коллективаш, халача деношка вIашн новкъостал дац цар. Эггара хьалхарча аргIагIа цу дешашта тIеэрзае еза коммунистий уйла.

Бокъонца ала доаттIача тайпара аьнндац. Къаьстта йовкхо е еза производственни кхетам балареи декхараш кхоачашдара даькъера къахьегача коллективай лоархIам лаккбара. ХIаьта цхьаккха дича а шийи даькъа бийнъа лелабе мегаргбац производственнии идеологически болх. Уж шаьккхе а бIарччаца да, иштача комплексе чIоагIлу идейно-политически, къахьегама, нравственни кхетам балара цхьоагIо, лакхлу советски наьха къахьегамен общественно-политически хьинар. Из декхар тIадожаду вайна КПСС Нохч-ГIалгIай обкома V-ча пленума решенешта.

А. САГОВ.

Город Назранера 3-гIа микрорайон ди тIехьагIа тоалуш, хозлуш йоагIа. Цига майдаш товяра, наьнъаш дахкара балхаш дика чакхдоахаш я Хамхоев Баматгири керте латта РСУ гIишлонхой бригада.

Сурта тIа: (аьрдехьара аьттехьа) бригадир Хамхоев Баматгири, Мальсагов Мувса, Могушков Асланбек, Хамхоев Iийса, учетчица Тархонова Мария балха хьакъехьа къамаьлаш деш ба.

И. ПЛИЕВА сурт.

БУРУВ СИХА КIОАРГЛУ

Мехкдаьттан газовни промышленноста болхлой ерригсоюзни цIейна сийлехча накъабахара, иттлагIча пятилетка хьалхарча кхаь шера план хаьал дукхха хьалха кхоачашъяра доккхий декхараш тIаийцадар Старогрозненски УБР бурувдеттараша. Уж толамца кхоачаш тIехкхоачаш дара хьинар кхо ца деш къахьийгар цар. Бурув тохара пятилетка хьалхарча кхаь шера план Сийлахьбоккхача Октябра 61 шу дузача денга кхоачашъе, шера планал совгIа 600 метр бурув тоха, къахьегама оасарле планагIа лаьрхIачул цхьа процент лаккхье, шин бIаь эзар киловатт - сахьат электроэнерги кхое, планал совгIа бIаь эзар сом пайда бе дош дешадар лаьттан чекаш текхараша.

БархI бутт чакхбаьннаб. Мишта кхоачашду цар шоаш тIаийца социалистически декхараш? Уж тIаккхоачаш а деш, сийленца наькъабаьхкабар бурувдеттараш мехкдаьттахой дезача цIейна. Графикал шин бутт хьалха а баьнна бурув тохара кхаь шера план кхоачашъеш ба уж. БархI бетта планал совгIа техад цар 1300 совгIа метр бурув. Из хул шера тIаийцача декхарех планал тIех тоха лаьрхIачул шоза совгIа дукхагIа. Къахьегама оасарле лакхъяра паччахьаликхен план 105.5 процент кхоачаш а еш, соаккарчул 17.2 процент лаккхъяьй цо. Цуя чотагIа техад планал совгIа мел теха бурув.

Производственни хьокхамаш дика хиларал совгIа, деррига технико - экономически хьокхамаш тоадара тIаийца декхараш а дикка тIехкхоачашдеш я бурув тохара балхий управлене коллектив. Шера тIаийцача социалистически декхарех лаьрхIачул 150 эзар киловатт - сахьат электроэнерги кхояьй цо хIанзалехьа. Бурув тохара сухал лакхъярах, химически реагенташ, утяжелитель, электроэнерги, кхыйола материалаш кхоярах, бурув тохарга дIабода мах лохбарах планал совгIа укх шера бурувдеттараша паччахьалкхена 163 эзар сома пайда баьб.

Къаьстта дика къахьийгар цар дIабахача август бетта. Паччахьалкхен планал совгIа 400 метр гаргга бурув а тохаш чакхбаьккхар цар из.

ТIадоагIача шера чотагIа къахьегаш я управленера бархI бригада. Царех я буровой начальникаш Швецов Владимир Дмитриевич, Шулякин Иван Макарович, Олейников Леонид Денисович, Ковалев Кирилл Михайлович, Куприянов Анатолий Михайлович керте латта буровой коллективаш. Кхаь шера план кхоачашъярал совгIа укх шера задани кхоачашъярах а хIанзалехьа рапорт деннад управленерча бурув деттача бархI бригадо. Царех я буровой начальникаша В. П. Снегира, И. Ф. Баскакова кулгалдеча бригадай коллективаш.

Коллектива доахача къахьегама толамашта юкъе дикка дакъа доал рационализатораша а. «Рационализаторски балха дикагIйола участок е дикагIйола буровой», «ДикагIйола рационализатор» яха цIи яьнхара шерра социалистически лаьйоарнаяьй бурувдеттараша. Творчески балха тIа къаьстта дика къахьегаш 73 болхло, инженерно - технически болхлой ва укхаза. Цар укх шера кийчъаьча 35 рационализаторски предложенех 44 рационализаторски предложени производствана [illegible] йиъаьй. Цар шера паччахьалкхенна дуа бола пайда 78 эзар гаргга сома ба.

ДикагIйолча рационализаторех лоархIаш ба лаборатори заведующи Лопатина Раиса Александровна, буровой начальник Шулякин Иван Макарович, прораб Мартынов Сергей Леонтьевич. «Известкови бетонни марйхал кийчбара йолча буровой обвязка схема хувцар» яха цар сиНача рационализаторски предложене шера 12 эзар гаргга сома пайда бу. Иштта рационализаторски балха тIа хьинаре дакъа лоацаш ва воккхагIвола инженер-механик Осколков Владимир Степанович инженер - механик Вышкевко Евгений Сергеевичи. Цар сиНача рационализаторски предложенех хьаяьй известкови бетонни марйхал хьагулбера йола устройство. Цу предложене 14300 сома пайда баьб. Болхлошта юкъе дикагIйола рационализатораш лоархIаш ба слесараш - вышкомонтажникаш Р. М. Ибрагимова, М. И. Пономарев. Цар сиНача рационализаторски предложене 1600 сома пайда бу шера.

Иштта ахы дукха рационализаторски предложенеш тийнай лаьттан чекаш техкараша. Цар доккха новкъостал даьд къахьегама оасарле лакхъе, бурув тохарга дIабода мах лохбе, болхлой къахьегама хьалаш тоаде. Цхьан станокаца бетта бурув тохара сухал лакхъяра задани толамца кхоачаш а еш, соаккарчул 26.6 процент лаккхъяьй из. Соаккарчул итт процент дукхагIа пайда нийцаб балха хахах. Бурувдеттараша шоай къахьегама толамаш мехкдаьттахой дезача цIейна хетадаьд.

В. КОСТОЕВ.

ЛОАЛАХОЙ БОЛЧА

Укх шера Ставропольски краерча город Буденовске пластмассови завод хьалъеча бахийтар тха гIишлонхой. Тха организацена тIадиллардар цу городерча цхьа общежитера отделочни балхаш чакхдоахилга.

Нохч-ГIалгIай гIишлошъяра управлене чуйоагIача СМУ-6 коллектив март бетта дIаяхар Буденовске. Хургйолча общежите пхеза вIаштIоръаьча шин, эданега а, хьежа, наменцинаша дика, дукха кхоачамбоацараш белгал а даьха, «Эттара дукхагIа гайча а кхаь бетта чакхдоаккаргда уж балхаш» аьлар цар.

Моттигерча гIишлонхоех цхьанцдабараш ца тешаш бIарахьежар «Из-м ховргда вайна», аьлча санна.

Болх бе дIабахараша бригадираш Н. П. Дроздова, Л. Е. Калтаева, Л. Кравец бар. Цу бригадаша шоашкара дика хьокхам белар цига болх беча юкъа. Бакъдар аьлча оаха цига дIабахийтараш лаккхаквалифицированни болхлой бар. Царна юкъе технически училища яькхараш-м бар, цар а сиха кардарзайир говзал. Цу гIулакха докхха гIо дир тха управленерча къахьегама ветеранаша — З. Шестопаловас, Р. Сергеевас, Н. Дроздовас, иштта кхыбараша.

Къонаберош Iомабеча къаьстта балгалъьялар бригадир Н. Дроздова, тIехдика вIаштIехьбаккха харца.

Тха болхлоша цига дIахьеккхар заказ оасарле йоаш къахьега шоашта ховлгеи коллектив дисциплина йолаш йолтеи.

Дика къахьетарах тарра дика вIаштIехьдаьккхадар цига тха болхлоша салоIилга а. Цига яьккхача вIаьха йоацача дика тха гIишлонгъераша салаIера сайренаш дIайихьар, коллективо Орловски хьунагIа салаIа бахар. и.кх. дI.

Белгалдаккха догдоагIаш да: общежитешта отделочни балхаш лаь а баьнна тха гIишлонхой цIабахка гулбелча фусам-даьша дийхар подвальни помещенешта отделка е уж Iеяга. Ца Iе а йиш йолаш боллане а кхесайцар уж цига болх бе. ХIана Iийра цо аьлча, йоах цар: «Тхона шаьра ма-гойий Прикумски завод хьалъечарна чуIе моттиг мел чIоагIа эш ца Iийча дартдарий тхо тIаккха.»

Тха коллективо лоалахой болча даька толамаш-м 1978 шера 15 июле арадаьннача «Ставропольская правда» яхача газета тIа а дуьцар.

Г. МЕРЖОЕВ,
СМУ-6 постройкома председатель.

ТАХАНАРЧУЛ ДИКАГIА КХОАНА

ИттлагIа пятилетка — дикала пятилетка хилар дика кхетадеча Грозненски «Автоспецоборудование» яхача опытно - экспериментальни завода болхлоша тIагIертта къовсам доаттабу производства эффективности балха дикали лакхъяра. ГIадвут цу даькъе яхье баьннача дукхача болхлоша доахача къахьегама толамаша. Заводерча 163 болхлочо хIанзлехьа рапорт деннад пятилетка хьалхарча кхаь шера план кхоачашъярах. Царех ба токараш Гечибаев Юрий Магомедович, Урусов Анатолий Петрович, Саламов Альберт Джунидович, кхы дукхахбараш а.

СССР керда Конституци тIаийца шу дузача ден сийна тIаийца социалистически декхараш хаьал дукха хьалха кхоачаш а деш, хIанзалехьа пятилетка хьалхарча кхаь шера план кхоачашъяьй предприятерча воркхI бригадо. Царна юкъе а хьалхалаттачарех я Туралин Владимир Степанович керте вола электросварщиккий бригада, Лисовиков Роберт Ильича кулгалдеча слесарий бригада, Габатаев Махьмада вулканизаторий бригада коллективаш. ХIара сменагIа нормаш 125—130 процент кхоачаш а еш, шоай балха тIа цхьаккха тайпа брак нийсъяьнийтац цар.

СССР керда Конституци тIаийца шу дузача денга иттлагIча пятилетка хьалхарча кхаь шера план кхоачашъяра вай республике дукхьашха инициатива дIайоленьча Горячеводски бурув тохара балхий управленерча бурувдеттараша къаьстта дика къахьегама толамаш доах укх шера. Бурув тохара бархI бетта план 8 августа кхоачаш а яь, 23 августага кхачалехьа планагIа лаьрхIачул совгIа цар техад 2100 метр гаргга бурув. Цу юкъадисача деношка заданел совгIа кхы а бIаьш метраш бурв тохаргда цар.

Пятилетка кхоалагIча шера къаьстта дика тоаденнад цар технико - экономически хьокхамаш а. Бурув тохара сухал лакхъярах, химически реагенташ, электроэнерги, кхыйола материалаш кхоярах, бурув тохарга дIабода мах планагIа лаьрхIачул совгIа лохбарах, бурув деттача остех бизза пайда нийбарах укх шера паччахьалкхенна планал совгIа 594 эзар сома пайда баьб управлене коллективо. Къахьегама оасарле лакхъяра задани 104.8 процент лакх а еш, соаккха укх хана хинначул 11 процент лаккхъяьй из. Планал совгIа мел теха бурув къахьегама оасарле лакхъяра чотагIа теха да.

Иштта къахьегача управлене коллективерча пхе бригадо хаьал дукха хьалха кхаь шера план кхоачаш а яь, тIадоагIача шера чотагIа къахьегаш я. Кхаь шера план кхоачашъе гаргга я буровой начальникаш Савельев Геннадий Дмитриевич, Лопухов Александр Иванович, Усатый Иван Иванович керте латтача кхаь буровой коллектив.

Укх шера шоаш тIаийца социалистически декхараш хIара бетта дикка тIехкхоачашдеш хьабоагIа «ХIара балха денна—дикала Знак!» яхача девизагIа яь йоарлаяь бола Вознесенски газ чакхоахача завода болхлой. Валови продукци арахецара бархI бетта план хIанзлехьа дикка тIехкхоачашъяьй цар. ПланагIа лаьрхIачул совгIа арахийцад 37 эзар тони газони бензин, кийчъяьй 47 миллион кубически метр екъа газ. Къахьегама оасарле лакхъяра задани 106.8 процент кхоачашъяьй завода коллективо. Планал совгIа продукци кьахдала дикхарах, бедал, электроэнерги кхоарах, арахецача продукцега дIабода мах лохбарах дукхьал дIабахача воркхI бетта заданел совгIа 195 эзар сом пайда баьб цо паччахьалкхенна.

Къаьстта дика къа а хьегаш тIехьаюсилга фуд да ховш хьайоагIаш я Чирков Владимир Ильича, Королев Анатолий Ивановича кулгалдеча бедала, КИП-ех автоматикан участкай коллективаш Баркинхоев Махьмада Башир керте латтача комбинированни установка болхлойн.

Б. ДОТМАРЗИЕВ.

КХАЛНАХА НОВКЪОСТАЛ ДЕРАЩ

Прачечная... ХIанз а лагаьйоагIа, из хьоахийча садикъаи йIайхен, пхьатарра тIуна, паокхаш санна Iы чукхеста, барзкъаш дутташи хила толаши йоккхий чанаш чулаьтта, юкъмараш тIа гIолла Iоухаш хьацара тIадзмаш а долаш тугIолле делаш прачкаш а болаш хиння подвальни помещени.

ХIанз, бакъдар аьлча, цу хана хиннaчоа вIалла тара а дац гIулакх. Кхы тайпа я ха. Хала, юваоаккхаш хиина къахьегам шоашта дIагIайийцаб машинаша. Хьаоцарьяь вай, масала, поселок Карабулакера прачечни. Сунженски райбыткомбината доалахьара из прачечни кирпичех еттача йокхача, шерача, сийрдача здание чу я. Сон паргIата а укхьза. ХIанз нийсагIа шу да прачечни болх беш йола.

Де а хоаш коллективана кулгалду Сунженски райбыткомбината прачечне заведующе Антонина Петровна Кузьминас, ткъаь пхиъ шу партийни стам а йолаш йолча коммуниста, хьинар долча, къахьегам дукхабезача, Iимерваьча кхьасаго. Цо коллективана кулгалдаь а ма Iеш. Зелье дIачу а ийо, хьа а тел. Кхы а дукхагIа аргда аз: цо ше дукхагIа йолча организацешкара хьа а кхуь, юха дIа а йихье дIа а тел белье.

Йоакхо е еззаш дукха хIамаш ла цу йоккха йоацача коллектив. Шоай низашца яьй укхаза ремонт, помещенешка кIир техай, басараш хьекхай. ХIара бетти бераькъаш диттарех хьатIадоагIа ахча 2600—2800 сом да (план 2000 сом). Августе 3000 сома мицха балхаш де дош деннад прачечне коллектив, хIаьта из ше кхоачашдергхиларах дог тийша к я из. Цхьан сменагIа болх бу прачечне (7 сахьат дахьча дIаболабий 16 сахьат далалца).

Керттера дукъ, бакъдар аьлча, барзкъашта аьши еттача цехерча йиъ прачкана тIалатт. Смене тIаране аргIаргIа прачкаш бу болх, воих кхаьнке — аьшк етт. Царех болх дикагIа беш я Любовь Николаевна Гладкова, Валентина Прохоровна Гришина — предприяте ветеранаш. Цар гIад а бале Iомабу керда тIабаьхнараш, шоай знанеши опыти дIател царна. Прачечне помещенеш цхьалхон цIеной йолаш лелаю уборщицас — Клавдия Кирсановна Шинкевас.

Юххера а, сай къамаьл чакхдоалаш, белгалдаккха лорра сона алхха цаI мара довцен дIаданнха доагIаш долен кхоачамбоацар. Iалаьмате йIайхен садинкъаи я аьшк еттача цехе. хIаьта чура йовзал дIоуваргйола вентиляци яц. Болхлоша шоай, искусственни вентиляци уеттаю укхаза. — ираши ваIарани дIадела. ЧугIолла кхестан сиквзияк хул, хIаьта цунах цIаннха а дикадар ца даьннилла вайна хоиш ма дий.

Из доаш Сунженски райбыткомбината кулгалхоша къоастадергда аьнна хеташ ва со.

А. БАКАЛЮК.

ЛИТОВСКИ ССР. ХIара денна 45 тонн продукци — соакха хиннaчул шин тонн гаргга дукхагIа, кийчъю СССР 50 шу дизара цIерагIча Каунасски искусственни хьоаса заводо. Уж хьокхамаш даха вIаштIехьдаьннад химиний керттерча производствана реконструкци елга чакхдоаккхаш хилар бахьан долаш.

Керттера барех бола специалисташ, яхье хьалхалаттараш чу а боагIаш партиеме вIашагIъеллай предприятия технически кхы тIа кийчъяра йола штаб.

Сурта тIа; текстильно-трикотажни цеха партийни организаце секретарь И. Вайцехаускайте (юкъе латтар) къамаьл деш йоалл хьалхалаттача крутильщицашца.

Т. ЖЕБРАУСКАСА сурт.
ТАСС фотохроника.

КПСС ЦК ИЮЛЬСКИ ПЛЕНУМА РЕШЕНЕШ–ВАХАРЕ

ДИКАГIА ПАЙДА ЭЦА КХОАЧАМЕХ

КПСС ЦК июльски (1978 ш.) Пленума решенеш шоай дешален практически де дезарашта кулгалдареи программа хиларах тIа а эцаш, парте хьалхашка оттадаь декхараш толамца кхоачашде шоаш лаьрхIа болга хьахьенкхар Шелковской районерча Ленина цIерагIча колхоза къахьегамхоша.

КПСС ЦК мартовски (1965 ш.) Пленум хиннaчул тIехьагIа боахам дегIабар цифрашца дика хьахьенкхар укх деннoшка цига хиннача партийни собране доклад яьча колхоза парткома секретара Т. Н. Шкурата. Из дош партийни собране дувца оттадале парте ЦК июльски Пленума дIадехарий лоархIам а беш колхоза къахьегама коллективай боахама гIулакхий анализ йир партийни комитето.

КПСС ЦК мартовски (1965 ш.) Пленум хиннaчул тIехьагIа дIадахача 12 шера колхоза экономика дикка дегIаенаб, аьлар докладчико. 1,5-зза лакхбеннаб капиталовложеней боарам, соахьа 1.304 эзар сомага а кхоачаш, 8.612 эзар сомага дIакхоачаш я хIанзара боахама керттера фондаш. 1965 шера хиннарел 3,5-зза дукхагIа хул уж. Цу даькъера юрта боахама эша керттера фондаш 6.377 эзар сомага дIакхоачаьй. 1965 шера 2.087 эзар сомага дIакхоачаш мара ца хиннача.

Материально - технически база чIоагIъяра даьраш бахьеи долаш лакхъелар колхозе къахьегама оасарле. Цо торо хилийтар 1965 шерала нийсача продукци болх беча колхозхочоа лоархIаш 135 процент яккха. 1965 шера ерригa продукци 2.593 тонни цхьан гектара тIара юкъера лаьрхIача 17,5 центнери хьувкъам чубенабар. ХIаьта укх дIадахача шера валови продукци 8.529 тоннагеи цхьан гектара тIара 31,6 центнерген дIакхоачаш лакхбеннаб из.

Цунца цхьана КПСС ЦК июльски Пленума решенешка хьежаш лакхденнача дIадехараша ма-аххара продукци яхара темпаш дегIа ца яьккалга колхоза балхашта яча анализ хьахьенкха хилар белгалдаькхар докладчико.

Колхозе гурахьа дIадуьча ялата хьувкъам лоха хилара бахьан керттерча даькъе агротехнико дIадехараш кхоачаш ца дарах латт. ДукхагIча даькъе тIехьаювлийт лаьтташ ахаре, ялат дIадера гIулаккхаш дара хаьаш. Дута севообороташ лерггIа пайда хургболаш лелаяц колхозе. Цудухьа геттера лоха хул дуга хьувкъам. Укх тIехьарча кхаь шера хIара гектара тIара 21 центнер мара кIай ялат чуденадац боахаме, района колхозашка шоаза совгIа дукхагIа цун хьувкъам чубахьаяча метте. Низ болашагIа дола кIа кхедара а хайра хIама дац колхозе.

Лаьтташта мелиораци елга КПСС ЦК июльски Пленумо дика лаьрхIар, белгалдаьккхар докладчико. Хий декхача лаьттаех пайда эцара гIулакхица дукха кхоачамбоацараш ца деш юкъагIдиташ да колхозе. Бокъъалдар аьлча, вIашн къасташ яц хий декхачеи ца декхачеи лаьтташна кхееча культурай агротехника. Хан-ханнакья деттац хий. Цудухьа 2 — 3 центнер мара дукхагIа хилац хий декхача лаьтташкара чудахьа ялат. Во доал деш дIаахийтар бахьан долаш кIезига пайда эц минеральни удобренех.

Пятилетка чакхйоалаш хий дехкача хIара гектара тIара чудахьа ялат 35 — 40 центнерга дIакхоачадара декхараш хьалхашка оттадаьд колхоза ялаташ леладерашта.

Укх массехк шера дулх доаккхилга эсалагIа латт колхозе. Дулх даккхара даькъе КПСС ЦК Пленумо хьалхашка оттадаь декхараш коммунисташа нийса кхетаделга хьахьенкхар собране даьча къамаьлаша. Тхона из керттерчарех да, йоахар къамаьлаш даьраша.

ХIанз долаш долча хьайбашца дулх даккхара а паччахьалкхенга дохкара а планови задание кхоачашъяра торонаш колхозе йолаш хилар белгалдоакхар собране. ХIара шерра-шера хулаш долча кхоачамбоацараша юкъера керттерчарех ва дукха доакхан фермашка довлга, паччахьалкхенна дIачутеларaш кондиционни доацилга. Укх шера ма фермашка кхоачашъяьяц Iоахарий хьалкхедара план. Доахани жан дукха Iаьхара дус. Дукхьал соакха уж гIулакхаш бахьан 35 тонн дулх а дош 67 эзар сом ее хилар колхоза.

Цу тайпара гIалаташ дувлийт укх шера а. Цудухьа кхоачаш ца хилар кхерам болаш я дулх дохкара шера план. Колхоза фермашка дулх дукхагIа даккха дезача метте хIара шерра-шера бахача вахатара хьа а йIдеш паччахьалкхенна дулхи дIачутел укхаза доахан. 10 эзар устагIа чуоттабаь кхабара хьалхьь латтача площадкех пайда эцац колхозе.

Шурий-товарни ферме хила йоагIача тайпара алсамъювлац довхангара йоаккха шура. Шоашца яхь лелаеча «Путь к коммунизму» яхача колхозе санна шера хIара Iаттагара 300 килограмм шура ферме йоаккхаре совленагIа доанъяраши къахьегама ниэи дIа а яа укхийташ кхы тIа а шера 400 тонн шура йоаккхаргьяр Ленина цIерагIча колхоза МТФ хьайбаш леладераша.

КПСС ЦК июльски Пленумо дIадехарашта шу шурий-товарни ферма балхо жоп ца дулла белгалдаьккхар собране. Шура яккхарен йоххарен планаш укх шера хьалхарча ялх бетта кхоачашъяьяц. ХIаьта 83 процент шура хьоанал лоха йолаш дIачутел фермо паччахьалкхена. ЛертгIа учет лелаш детта доахана долча цехе. Шоай декхараш во кхоачашдарах балхара дIабаьхаб цеха начальник М. Абжилиев МТФ заведующи А. Батаеви.

Колхозе хIанз а дика дац доакъар нийчделга. Лоха я доакъар Iалашдара темпаш, кийчдаьр а талхаш латт, дезача стандартах дац.

Планово - экономически дисциплинах а дийцар партийни собране. Боахама цхьадолча доакъой экономически хьокхамий анализ яра дешай лергIа йоакхо яц планови отделе. Цудухьа кур хиннaчул тIехьагIа мара шоаш арахецача продукцега дIадодар фуд хаш къахьегами коллективашта, хIаьта хIара шерра-шера лакхлуш да цунга дIадодар. 1965 шера 3 соми 52 кепиги ялата центнерга дIадодаш хинна, даже соахка 8 сомаген 86 кепигиген кхаьчад. цу ханашка шурийга дIадодар 18 соми 75 кепигигара — 27 соми 96 кепигига, тхан цхьан центнерага додар 271.9 сомага дIакхоачаш хиннадале. 1976 шера 436.6 сомага дIакхаьчадар.

Хоьш ма дий, арахецача продукцега дIадодар лакха хилча боахама доакъошта хула пайда лохлуш хилар. ТIаккха цхьадолча доакъоша пайда бе безача метте зе ду колхоза.

Колхоза боахама гIулакхашта кIоартта коллективни анализ еш, цун деррига доакъош дегIадахкара дола кхоачамаш, торонаш лохаш яр парткома секретара доклад, пренешка даь къамаьлаш.

Механизатора И. В. Ситалова ше къамаьл деш аьлар:

— КПСС ЦК июльски Пленума документаша вайна ду йIаьхача хана бергболча балха йола шерра йоаржаь програма, хIаьта уж эшаш дукхаза юха а ца йоагIартьа вайна. Ялаташ дукхагIа дахара дешашта чIоагIа уйла тIайохийташ хилар Пленум.

Гурахьа дIадуьча ялатий хьувнъам лакхбара торонех кIезига пайда эц вай колхозе. Дукхача лаьтташка гурахьа дIадувча ялаташта оалашка кхоачийташ подкормни а еш оахача хане минеральни удобренеш тоссаш а хила деза вай. Цу гIулакхашта дикка лакхбергба хьувкъам.

Ше къамаьл деш колхоза председатела А. А. Цырулина аьлар:

— Балха тIа чIоагIа цхьоагIо йолаши дика хIамаш карагIдувлаши хилара парте тIахьех вай. Творчески болх беш шоашта тIадиллача гIулакхех жоп луш, тIагIертта торонаш лохаш хила беза керттера специалисташ, къахьегама коллективай кулгалхой.

Цо дIахо дийцар дулх, шура, тха, ялат алсамдаккхара колхозе йолаш йолча боахама чурча торонех.

Шоай къамаьлаш нхашкара, фермашкара йоахача продукцега дIадодар лохдара, къахьегам дикагIа вIаштIехьбаккхара, тракторехи автомашинехи лергIа пайда эцара, колхоза специалистий бехктокхам лакхбара дешашта хетадир коммуниста комбайнера М. Аксенова, слесара С. В. Токарева, жа леладеча Х. Г. Рубаева, кхычар.

Партеи правительствай юрта боахам дегIабоалабара еча йоакхояна жоп а луш, хьинаре къахьегарца дIахо юрта боахам дегIабоалабара КПСС ЦК июльски (1978 ш.) Пленумо оттаь програма шоаш толамца кхоачашъе лаьрхIача берригача колхозхой дагахь латтар цхьа барт болаш дIааьлар собране хиннaраша. Пятилетка чакхйоаллаш шера доаккха деррига ялат 8 эзар тоннига, шура — 1.300 тоннага, дулх — 880 тоннага, тха — 340 тоннага дIакхоачаде лаьрхIар цар.

Б. ФАРНИЕВА.

ТХЬАМКА КХЕДУ ВЕТЕРАН

Вай республика тхьамка леладерашта дика йовзаш я Советски района «Ленинский путь» яхача совхоза тхьамка кхедеча звенона кулгалдеш йола коммунист Музыкаева Халипат. Ткъаь итт шу соьгIа я цун къахьетама стаж. Царех 20 шу кхаш леладеш яьннай.

Из хиннай хьажкIаш, коартолеш кхееш. Хьадер ма-хулла дикагIа кхоачашде гIерташ масса хана къахьегаш хиларех дика хьокхамаш гойт цо ше дIаболабьча моллагIча балха тIа. Масала, элата хьажкIаш кхееча план 15 центнер йолаш 30 центнерал соьгIа фуалъяьха хьажкIаш чуяхьар цо, хIаьта коартолаш кхееча — план 80 йолаш хIара гектара тIара 250 центнерага кхоачаш!

Тхьамка кхеде 10 шу хьелха — 1968 шера йолаелар Музыкаева Халипат. Цу хана лоаман районашка из культура лелаяра юкъейоалеш мара яцар. Тхьамка кхедеш цунна мишта Iунал де деза, цо малагIа пайда лургба хацар наха. Цунах лаьца боахама специалисташа дукха дувцар царга, тхьамка леладар пайдане гIулакх хиларах уж тешабе гIерташ. Хабарах хIама хилацар. Кхетадир боахамий кулгалхошта шоаш дувцар гIулакхаца чIоагI ца дича дош хургдоацилга, нах тешаргбоацилга. ТIеххьара а лаьрхIар тхьамка кхедела цкъарчоа дикагIа болча, хьинарегIча болхлошта тIадилла. «Ленинский путь» яхача совхоз из культура кхеяра денхараш ийс кхалсаго тIаьйцар шоашта. Царна юкъе яр Музыкаева Халипат а.

— Специалистий новкъосталца дика хьуэкъам чуберлабир оаха хьалхарча шере а. План 6 центнер йолаш 8 центнер доккъадаьча тхьамкий лордаш чуера хIара гектара тIара. Из культура лелаелга пайдане хиларах нах тешабеш керттера хIама дар тхьамка кхедарах лу ахча, лоамашка ккьйола моллагIа культура кхеярах лучул дукхагIа алапи луш хилар. Цул соьгIа дукхагIчар кхетадора опыт Iоайича тхьамкий хьуэкъам дикка алсамбаккха йиш йолга а. Цудухьа 1969 шера дукхагIа хилар из культура кхее беза бераш, — дувц хIанз Халипата. — Цхьабакъда дуккхьал тхьамка кхедеш опыт а йоацаш дика хьуэкъам чуба безам болаш оаха мел кийя хьинари дIаденнад ховш баларе царех цхьаьбараш юхабала а мегар. Йокъал эттача цхьан юкъа бийсанна кулг-кара хий ихахьа дийзар тха, тхьамка тIунална Iаlаш ца дича ца доалаш. ХIаьта новамо халонаш мел дукха ийсъелар?

Шерагара шу ме доал дукхагIа Iовра Халипата в цун новкъостийн а балха опыт. Цунца ихьана аттагIа дар болх бе, дикагIа хьуэкъам тхьамка. Цуьнга тешал ду хьокхаваше ма. Масала, 1966 шера тхьамка йоьлхьана 8 центнер гIара кхиаенгIа 8 центнер мара чуэзаш хиннеера хIанз 18 — 20 центнер соьга тIа культура.

1970 шера тхьамка кхеде звенона кулгалде оттаэо Халипат. Бежнашлхамаш халлен болх бар из. Хьалха дукхах шиш денхараш лерттIа кхоачашдича боалар из. ХIаьта звеньевой хиллча 50—60 саго беча балхах жоп дала дезаш яр. Цул соьгIа кхы а цхьа хIама дар цу хана новкъарло еш. Звенона юкъебоагIачарех аханел соьгIа бараш тхьамка кхеде бовзуш мара бацар.

— Кхоачашде деза хьалхашка латта декхар халагIа ме хул, дукхагIа самукъадоал тха Халипата, — аьлар Музыкаевай звенона юкъейоагIача Якурсаева ЗалпаIас, шоай звеньевайх дувца аьрха кз дехар дича. —

Цу тайппара халонех бIу ца къожабеш кхоачашде йолаелар из шийна тIедилла декхар. Тхьамка кхедеш шин шера ше а хIаьта шийца цхьана болх баьча новкъостаще а Iоаль опыт къонабарашта дIайоалийтара лаьрххIа кружок вIашагIъеллар звене. Цун занятеш хIара дийцахьа хулар, ела мегаргдолаш да. ХIака аьлча кхай тIа болх беш а, цIаболхаш а юцар тхьамка кхедара технологи.

— ЦIадолхаш теоретически Iомайора опыт, хIаьта кхай тIа болх беш — практически, — яхаш, бегаш бу хIанз Халипата, ела а къежаш.

Ишта кулгалхочун а хьехамхочун а декхараш цхьана кхоачашде дийзар Халипата. КъонагIа бераш тхьамка леладе Iомабеш доккха новкъостал дир Халипата, из культура кхеяра цунца цхьана болх дIаболабьь хиннача Якурсаева ЗалпаIас, Улубаева ЗалпаIас, Элембаева Зайнап, Исрапилова Пикс, кхы а. Цар хьийта кхь довзар. Цу дахьча цхьа саг вацар звене тхьамка кхедара илан хоачаш ца хиъ. ХIаьта цу гIуланхо торо елар звенона пачхьалкхенга тхьамка доххара иссланийтта пятилетка план 232 процент кхоачашье. Къеза тайпина хьача, план 520 йолаш пачхьалкхенгта 1308 тонн тхьамка дехкар.

Дика дIайоладаь Халипата кулгалдеча звенос иттлагIа пятилетка а. Масала, совхоза план 11 центнер йолаш хIара гектара тIара 18 центнер чу а оцаш пачхьалкхенгта тхьамка доххара кхаь шера план шин шера кхоачашйир цои цуи новкъосташа.

Вьшкхача толамах кхоачамбаь Iеш оамал яц Халипата. Цунга хьежина дог-уйла долаш хул звенора болхлой а. Музыкаевас кхоачашде аьнна юкъедоаладаь моллагIа гIулакх дег тIара хьаллоац цар. Масала, укх шера КПСС ЦК, СССР Министрий Совета, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК Письмо дийцачул тIехьагIа хIара гектара тIара 20 центнерал кIезигагIа доацаш тхьамка чудар духьа кьовсам лоаттабера тIахьехаш Халипата даь къамаьла дег тIара хьаллаьцар звенос.

— ХIара боахаме, хIара коллективе нийслуш хул шийх хьинарца гонахьарчар балха борал сихдеш, дика къахьега наьха догъоттийташ бола нах. Царех я тха Музыкаева Халипат, — йоах совхоза керттерча агрономо А. Весиева. — ХIаьта кулгалхочун звеноси чакхдаккха лаьрхIар кхоачашдаь хургхиларах са шеко а хилацц цIаккха а.

Звеной гIуланхаша, хIаьта цунца цхьана болх беча наха, совхоза кулгалхоша Халипатах дувцачо хьахьокх, хIаранена дега йIовхал луш дола дош ала ховш, ший хьинарца, къахьетама толамаща масал луш Музыкаевас звено коллективе барт бевзам хьахкелаьлте. ХIаьта, масса хана санна, барт беэаш бераш а соь. Хьамарача къахьегамхочун, совхоза кулгалхочун бахе лоаттарх дахьа правительствас. Дукхача хьа денз дика хьокхамаш гойтуш болх бераш Музыкаева Халипатна еннай Къахьега сеттера Октябрьски Революци ордена, «За трудовую доблесть», «Ленински юбилейни» яха мадалаш.

М. ХАМАТХАНОВ.

СУРТА ТIА: Советски района «Ленинский путь» яхача совхоза тхьамка леладеча звено звеньевая Музыкаева Халипат.

МОСКВА. СССР халкъа боахама кхаргIдьинарий Выставке хьайийллай «Шурийн шурийн-дулхен фух долча дакагIдолча доахаенга» хьажар. Россе, Украина, Латвие, кхьча союзни республикай хьайбаш леладераш гулбеннаб Москве шоай опыт дIайовзийта а юрт боахама производства эффективность лакхъяра тIехьа лоаттаеча Ерригсоюзни яхье шоаш даьха толамаш дIадувца а.

Хьажар долча хана хьахьокх тайп-тайпарча фух долча дикагIдола доахан (сурта тIа).

В. КЛИНЧЕНКО сурт.
ТАСС фотохроника.

КЕРДА БАЬЦАДААРАШ — БАХАЧА НАХА

Грознена юкъа улл «Юбилейный» яха аграрно-промышленни комплекс. Цун кхашка хьахкина баьцадаараши бешамашка лета соми кхоач республика столице бахача нахага.

Укх шера планагIа 4850 тонн баьцадаараш хьалкхеде доагIача, цу боахама болхлошка лерхI 6000 тонн чуэца, хIаьта заданегIа 220 тонн сом хьуэкъийта боагIача — 350 тонн.

Иштта да пятилетка кхоалагIча шера цар тIайийца декхараш. Уж кхоачашдеш и 8 бригада. Шерра социалистически яхь латт царна юкъе.

— ЧIоагIа теркам тIабахийта Iомаш тха къахьегамхоша КПСС Центральни Комитета (1978 ш.) июльски Пленума материалаш, — аьлар комплекса директора Витушев Халида. — КПСС ЦК Генеральни секретара, СССР Лаьрхьарча Совета Президиума Председатела Леонид Ильич Брежнева цига яь доклади. Пленума социами оаха тIайийцаб тхоан боахаме дIахо де дезачун шерра оттаяь программа санна.

ХIанз хьалха хьайоала кабуци нарсаши городе бахача наха дIаяла йолаьй комплекса болхлоша. Уж баьцадаараш кхедеш я РСФСР Лаьрхьарча Совета депутат Хусанова ПаьтIамат керте латта бригада.

— ХIанз оаха дIалу хьалха хьайоала кабуци нарсаши. ПланагIа 350 тонн хила йоагIача оаха чуэцаргьа 400 тонн кабуц. Иштта дика хьийнна я тхо нарсаш а. Царел соьгIа тха бригада кхашка я 52 гектар помидораш. Уж а дета ма-хеттара хьуэкъаргхиларах теш тхо, — йоах П. Хусановас.

Ю. ЮСУПОВ.

ЯХЬЕ ЧIОАГIЛУ ДОТТАГIАЛ

Пятилетка кхоалагIча шера тIайийца денхараш толамца кхоачашдеш хьайоагIа Ермоловски промышленни хьуна боахама бартбола коллектив. Укх шера цу предприяте болхлошта хьалхашка латт доккхий денхараш. Цар лаьрхIад продукци маьхала ялххара шера план 163,5 проценти хIаьта товарни продукци арахецара план 104 проценте кхоачашъе, къахьетама оасарле 1,2 процент лакхъе.

— Республика хьун боахама управление бокхагIчарех цаI ба тха боахам, — йоах предприяте профсоюзни болхлой комитета председатела Дашаев Дикалуса, цатакьа санна управлене гIолла ихьа бIаь процент хьу кийчъе эзаш але нох 65 процент Ӯхота кьоч.

Хьалха дIаяхача шерашка производственни планаш кхоачаш ца еш моттиг цийслора, дукха кхоачамбоацраш хулар предприяте. Укх тIеххьарча шерашка доккхий толамаш доахаш хьайоагIа цу боахама коллектив.

ВорхI бетта план толамца кхоачашъяьй, планал соьгIа дукха продукци еннай цу предприяте. Уж лакхара толамаш даха мишта аьттув баьннаб аьнча, балха гIулакхаш дика леладергдолаш шоай ерригача производственни участкашка дика вIашагIтIехьаьликкхий цар социалистически яхь. Цу яхьаца чIоагIлу болхлошта юкъера доттагIал, дезгара дезга балха толамаш совдоах, арахецаш йола продукци дикагIа хулийт. Дя тIехь шерагIа яржаш латт шехий, бригадий коллективашта юкъера социалистически яхь. Болхлой балхацара безам совбартболаш царна оттаяь моральни материальни бошрениш я.

ХIара бетта баьча балха итогаш ю. Цо хьагойт хьалхера моттиг лаьца коллектив. Цунна лу цIе вымпели ахчал соьгIати. Цу боахама хьуна участкаш пхе районе дIа-юха йийкъай. Хала хьелаш доллашехьа а, шоай ияэи хьинари ца кхоадеш къахьегаш ба болхлой. Нагахьа санна юртбоахама культураш нхееча хана догIа эшаш дале царна чIоагIа новкъарле ю йоачаца, хьунагIа болх бе хала хул. Уж халонаш аьш а еш, дика къахьег цар. ДIабахача ворхI бетта товарни продукци арахецарен из маьхала яккхарен план тIехкхоачашъярах из предприяти республикански Сийлен улга тIа язйиннай. Хьун-промышленни боахамашта юкъе кхоалагIа моттиг лаьцнай цар.

Социалистически яхье хьалхле лелаеш хьайоагIа Турпалов Iаьлас кулгалду Урус-Мартановски районерча цеха коллектив. Цу коллективна еннай нарара нара геза ЦIе байрахх. Шоашлара дика хьокхамаш гойташ хьабоагIа Рошни-Чурчен Предгорненски лесничей болхлой. Цига кулгалдеш ба коммунисташ Цунцаев Мухьмади Сосламбеков Вахен. ХIара бетта план даим кхоачашъю цу коллективаша. Цехашта юкъе керттера продукци луш яр Урус-Мартанера цех я. Барт-цхьоагIо йолаш, шоашта юкъера доттагIал ди тIехьагIа чIоагIдеш, арахецаш йола продукци лакха дикал йолаш арахец цар. Социалистическа яхь дика вIаштIехьаьккхерах тарра балха дисциплина а дика я цар. КоллективагIа доагIача тайпара кулгалдеш цIа хилча болх дика дIагIорбац. Из гIулакх дика вIаштIехьдаьккха леладу вай юкъара Урус-Мартанерча цехе. Цига арахец паркет, колодочни секторашъ, мебельни деталеш, кхьйола продукци. Хьалха дIаяхача шерашка рекламацеш нхаяле, хIанз цар продукци во я аьнна цхьаннахьара а рекламаци яIац. Цу предприяте болхлой къахьегаш ба ростовчаний «ТIехьабусараш боацаш бе болх» яхача болама гIа. Керда балха баьхкал къона болхлой йоккха опыта говзал йолча болхлошта юкхе болх бе дIаоттабу цига. Цар дика Iомабу къона болхлой, дIахьех царна ца ховр, дIаоал арахецаш йола продукци дика хила езилга, балха дисциплина телхае мегаргйоацилга. Предприяте дукхача шерашка болх беш, шоашкара масал гойташ хьабоагIа шофераш, — хьу кхухьераш Ахмадов Вахреудин, Сельмурзаев Леча, Ибрагимов Iаьла, трактористаш Иналов Абухьин, Шовхалов Хьусен, Озбиев Iусман, Темирсултанов Мовлди, Вайсароев Ширвани, иштта кхыбараш. Шоай балха задунеш даим тIехкхоачашъю цар. Социалистически яхье доккхий толамаш доахаш белгалбьнна хьабоагIа Урус-Мартанерча цеха болхлой — бригадир Чагаева Зара, Мехоева Зура, Хасанов Мухьди, Ахтаев Мухьмад, Костамиров Ахьяд, иштта кхыбараш.

О. ШАДИЕВ.

ГУРАХЬА ЯЛАТАШ ДIАДУВ ХА ГАРГАКХОАЧАШ ЛАТТ

ДIадоалаш латтача аьхко йIовхалца дукха боча даьхадац вай. Массаза а ца доагIача тайпара тIехьа дена из тоъал шийла, каст-каста догIаш делхаш дар. Ахкан доккхагIча даьнъе, эггара дукхагIа лакхъелча 32—38 градусага кхоачаш температура хиннача кюда массеяи денгара дIанйккхача, климатически боарамал лохагIа хиннай фегара температураш. ШийлагIа дар мая кхоалагIа итт ди, июна хьалхарен кхоалагIен итташ деноиш, августе хьалхара итт ди. Цу ханашка итт ден чухь юкъера температура ца эшача оагIорахьа боарамал 3—5 градус лоарпагIа йийннай. ДIадахача шерашца нийсйича йIовхал укх шера кIезигагIа Iайнай. БIаьстан юкъе 10 градус йIовхалгара хьайолаенна хIанзалца хьаена йIовхала температураш ерригаш а вIашкатехата, массазарчул 200—300 градус кIезигагIа я.

БIарччача ахкана тоъал каст-каста дийлхад догIаш. Боарамал пхьзя ахаззем. цхьащайолча моттигашка — шоаза дукхагIа хиннай йоачаш.

Каст-каста догIаш а делхаш, температура лоха латтаро гIо даьд лаьттан тIагIолдара тIоа тIаьда латтарен пайда луpгбола тIоадал лаьттанца Iарах. ХIанз республикерча дукхача районашка тIоадал кхоачам болаш я. ДукхагIа долча кхашка иштта тIоадал хиларо Iалашду оахам дика хулга, хьатIадоегIача шерарча хьувкъама лаьтта кийчдара эша хьалаш вIаштIехьдоахилга. Ховш да нагахьа санна лаьтта хьалхагIа, масала, ялаташ дIаде доладалале бутт хьалхагIа аьхача, гурахьа дийна ялаташ дегIадахкара дикагIа дола къелаш нийслулга, хьувкъам лакхагIа хургбоилга. Цу тайпара ханаш хIанзе а хьатIаэттай. Хэлахете а, цхьанцадолча боахамаша гоаду гурахьа ялаташ дIадера лаьтта кийчделга.

Гурахьа йийнача культурай хьувкъама, ховш ма-даррагурахье а деза лард йолл, массе меттел листел уж тIаялара тийша ба из. Ялаташ лерттIа тIадалга Iалашду фу дика хиларо, лаьтта дика тоадаро; ялаташ шоай ханахьа дIадеро даь ца Iеш, тоъал йоккхача даькъе лаьттанца кхоачам болаш тIоадал хиларо а. Укх шера, аьхка дика догIаш делхар бахьан долаш, гурахьа ялаташ дIаде доладуча хана совкхарчул дикагIа хила мегаш да агрометеорологически хьалаш.

Цхьабакъда, метеорологически данией эем баккхаро хьахьокх, ахка догIаш делхаш хилча, туйра йоачаш кIезига йолаш хилар. Цудухьа хIанз, гурахьа ялаташ дIаде лаьтташ оахача хана лоархIаме да агротехнико яхараш кхоачашдар, лаьттанцара тIоадал зехьа ца яйтар.

Укх шерара метеорологически хьалаши сентябре хургйола температурни режимк теркал а еш, гурахьа дув ялаташ дуккхача шерашка юкъера лаьрхIача дуьш хиначачa хапел тIехьа ца доалийташ дIаде деза. Гурахьа дув кIа дIадера эггара дикагIа йола ханаш я шаьрача аренашка — 20 сентябрера 10 октябре кхаччалца, центральни Тийрна йистерчен даькъа тIа — 25 сентябрера 10 октябре кхаччалца, хьу тIайолча довкъашта юхерча лаьтташка — 20 сентябрера 5 октябре кхаччалца. Гурахьа бу мукх дIабера эггара дикагIа йола ханаш — 1 октябрера 15 октябре кхаччалца.

Гурахьа дийна ялаташ Iаь дукха лоха ца дайтар дукха оттаьча эггара тIехьарча ханал дукхагIа гоа ца деш дIале деза уж. Нагахьа санна из декхар бокъонца кхоачашдой, Iан кIал долха ялаташ лордаш хийца хургда, тIакха уж кхы зе доацаш, тешшаме дика Iаштара а даргда.

Гурахьа дувча ялатий районированни сортий биологически башхалонаш бе-бе хиларца дувзаденна шелал дикагIа ловча сортех дола фу тоссаш дIаде доладе а шелал кIезигагIа ловча сортех дола фу тоссаш дIадийна лаха а деза. Укх шера ахка догIаш дукхагIа делхаш хиларо аьттув баьккхаб лаьттанца тIоадал Iоаяра, хIаьта из бахьан долаш удобренеша пайда дукхагIа а лургба.

Л. ТОЛСТОКОРЕНКО,
агрометеогрупна инженер-агрометеоролог.

Доазол дехьара

ЦIаста — Замбе керттера рузнъа. Цун запасашка диллача из малхбузенафрикански республика дунен тIа эггара хьалхаръярех моттиг дIалоацаш я. Ерригa цIаста доккхаш йола промышленность пачхьалкхено тIахьожаш лоаттабеш я.

Сурта тIа: цIаста лоаладеча заводе.

ТАСС фотохроника.

«ПАРГIАТАЧА ДУНЕН» СИБАТ

ЦIАБОДА ХАЛА НИКЪ

«ПаргIатача дунен тIарча» холачен бернатечен вахарах дувцача мерзача хабарашка ца а дийгIа, 1953 шера ФРГ вахар словак Йозеф Дано. 25 шу дар цун цу хана.

Йозеф ахархочун девале кхийна а халача балхашка вьнна а вар, цудухьа моллагIа а шийна тIадилла гIулакх дора. Из хьинар долаш хилар теркалдар, тIаккха цхьа ха яьлча «дика а цIена а йола моттиг» а нийсъенна Франкфурт-на-Майне яхача городе американски тIема складий хьало вир цунах. Къонача словака дага а дацар ший коллегаш хинараш тайп-тайпара бола авантюристаши уголовникаши ба аьнна. Амма кьстта, малхбузен - германски ямсаленах дог а ийкха океанал дехьавала дагадехар цунна.

1956 шера Америка ВIашагIкхийттача Штаташка вахар из. Музыкальни инструментий фабрике балла эттар тайп-тайпара белхаш де. Алапи цунах вовхалургволаш лоха дар, цудухьа бийса яхача хана ресторанашкен барашкен болх а беш вахара торо е эзаш хилар.

Цхьа шу даьлча Йозефа гIуланхаш тоадала доладелар. Вовзаш волча саго, ше моча эмигранто, рекомендаци елар «Лидо корпорейшн» яхача компание балха ваха. ВIашагIкхийттача Къамий Организаце здание хиннача торговни центра кладовщикалла дIанйцар из. Шийна могар дора Йозефи моттиг хараpa ца ялийта гIерташ. Цхьа юкъ яьлча магазина заведующелла хьожавир из.

Цига хьожаваьчул тIехьагIа каст-каста ахабаьлар министер Дано волча ФБР агенташ. Цар, башха ер лоархIа ца лоархIаш, дIаехар магазина болхлоех, клиентех — ООН-е болх беча нахах йола информацеш. Къьстта чIоагIа хеттар спецслужбаша ООН сотрудникийн социалистически мехкийн дипломатий гIуллакхех. Кхета волавелар Дано «паргIатача дунен» Iаьдалех.

— ВIашагIкхийттача Штаташка со дукхагIа ме вах, — йоах Йозеф Данос, — дукхагIа нер чу боссар сона а берригача кхьча эмигранташта а, иштта дукхагIболча американцашта а санна, кхоаненах бола кхерам, унаара балхазле. Къьстта кхераме да из хIанз, капиталистически пачхьалкхенашка массанахьа а инфляци хиларах вахар денгара дента халагIа хулаш хилар бахьан долаш. Дукха моттигаш йоза сона, дукха ха йоацаш а тIехьа хьал, долаш хиниа нах Нью-Йоркерча Бовери-стрите кIалбисарашта телача пособена очереде утташ. Цхьабола сона бовзаш хиниа нах, тIаэттача хьало йиш а йохайий, шо-шоашта етташ байнаб.

1970 шера, — дIахо дувц Данос, — сай даьй-мехка вара со. Со шешьлар се цIагIарвьнна лийнача 17 шера хиниа хувцамаш бIаргадайча. Со тийшар социалистически Чехословаке халкъага гIелал яхь, хье дах из яхаш американски прессо, радиос, телевидене, эмигрантски центраша арайоаха «объективни материалаш» харцхилар.

ЦIагIара гIулакхаш бIаргадайча, Дано кхийтар массехаьза ше заседанешка хиниа «Деррнгдунен слований конгресс» яхача эмигрантий организаце лелабер фуд. Из тийшар цIи яьнкха организаци фашистски элементех, хьатха хилиача помещикехи капиталистехи, хIаьта цхьаволча дайъе духхьал тIема дуламхоех латтарах. Цар айкха бувзам лоаттабу, масала, вовзаш вола Франц-Йозеф Штраус, судетски реваншистий корта фабрикант Бехер, «австро-венгерски пачхьа хила гIерта» Отто Габсбург, кхыбараш санна болча эггара реакционнегIа болча дентелашца. ХIаьта «Деррнгдунен словаций контресса» керте латтарех цаI — 1968 шерара «гIоравьнна марксист» Эжен Лоебл ва. Укх шера май бетта Вашингтоне хиннача цу конгресса заседане бар антикоммунизманен «шийлача тIема» методаштех тIехьа хиларах цIи хеза бола США викалий палатан сенатеи членаш.

— Ховш да, массане а дувц ЧССР-е а кхьча социалистически мехкашка а, цар яхачох, йоацаш йола сага бокъонаш лораярах, — йоах дIахо Йозеф Данос, — демократеи паргIатони лахкача идеалех. Тешалаш цу господаша цхьа доп алац шоай мехка сага бокъонаш лораяра гIулакх мишта латт. Цар фу гIулакх да расови дискриминацеца, балхазлонца, зуламаш делга алсамдуларца! Цар теркал а яц США вахача къахьегаш волча, сага хIара дента хьалхашна латта социальни Iалашон проблемаши кхыдола царна тара дешаши, хIаьта шоай хьацарех бахаче наха кхета ма дой «паргIатон цитадель» я яхача моттигера керттера сага бокъонаш цу господаша президентаца Картерца цхьана кхычарна лаьрхIа уттаеча «рецепташта» тара а ца хилар.

Тахан Йозеф Дано цIагIа ва. Ший сесагацеи йоIацеи Чехословаке хьанахьчача, цо дехар даьд ЧССР гражданина бокъонаш шийга юхая аьнна.

А. ШАМШИН,
АПН соб. корр.

АПН КОРРЕСПОНДЕНТА ХОАМ БУ

IУЙРИЙНА ЯА БОМБА

Мадам Тюссо боалоза фигурай музейца из экспозици ювлайолийт цхьан хIамо — экспонаташа даим хувцаро. Модана юкъера дIадаьннарий моттиг дIалоац сезона аргIанарча керттердараша. Къыдар деррига а ший тайпара да: Тюссо йолча эзараш ух уихаза, Великобритане оборона министерства Центральни зале хул дуккхьал къаьстта бола нах — инаралаш, адмиралаш, премьер-министраш. ...Боалоза фигураш йохкаш яц, хIаьта уххаза. Уайтхолле, хьахьокхашдераш эца йиш йолаш да. Кара ахча дIаденна а, лурган а. Инаралаша, адмиралаша, премьер-министраша уйланга бахе тховга а хьежаш. ЛерхI, фу гIоргдар-хьогI укх чекха юлача йоккхача топий партега, мел хIама доацаргдарте царна юкке латтача ракеташа.

Английски герзий бизнес Iалаьмате чекха дегIаух, ший доалахьчен пачхьалкхени фирмашта, хIаьта иштта юкъе латтачен рынкаш лохачен тIема гIулакхаштарчарна а Iалаьмате йоккхий дивидендаш Iалаш а еш. Герз дIадаккхара йола ООН лаьрххIа сесси болх беш хиннача денешка «Къели герзий торговли» яхача общественни организаце арадаьхар малхбузено гера лоаттадаро дунен халкъашта юкъера конфликташ хьалхьеяра мел влияни ю, мишта юхаста, дикъаза мишта юхмаччахьа йоах «кхоалагIа дуне» дегIаахара процесс ювцаш дола тохкамаш. Социалистически доацача мехкашта, йоах доклада тIа, герзий торговли герз хьаделга сихдара йола субсидеш духъювла хьаст ба. Герз дохкар керда, кхы а кхерамегIдола герз хьадара йола стимул я.

Йоккхий топаш, танкаш, самолеташ, ракеташ йохкаш еча дунен халкъашта юкъерча ерригача бизнеса боарамах нийсса ах хIана яц аьнна яр ВIашагIкхийттача Штаташка кхоач. США-на тIехьа йода Англи, Франци, Итали, Швеци, ФРГ, Израиль. Английски герз лоаттадора Индена, Пакистана, Израиля, Iарбий мехкашта, тIехьхьалха даьккха доацаш цхьан хана дохкар царга а вокхарга а, шоашкара герзаш нийдеча пачхьалкхенашта юкъера кхоккам лаях а беш. Английски техника кхоачар иштта британски политикаша шоаш а «диктаторски» режимаш я яхача Къулбехьен Африкен Чилен. Юккера а, тIеххьарча кIирашка хиниа событеш. Ховш долча тайпара, маршал Нил Камерон хиннав Пекине «Харриер» яха реактивни самолеташ телара хьакъехьа къамаьлаш деш. ХIалаза Лондоне хиннай тIема кемаш, электронни тIема оборудовани, тайп-тайпарча системах дола герз эцара перспективаш ювцаш йола китайски экспертий делегаци.

Цу хьакъехьарча сделкаех йола даннеш наггахьа мара илац укхазарча пресса тIа. Ерригa общественность хьийцача из ховш яц хьанга дохк, мишта дохк, торговли малагIча хьалашка лел, мел ахчаш да дельцашка а инаралашка а гIолла дIа-юха долхаш дараш. Герзий экспорта дьккъера парламентски запросаш жоп доацаш юс.

Хозахета яхераш чиновник критиках. 1976 шера — кхы кердагIйола даннеш яц — Британе дехка гера 80 миллион стерлингий фунт мах болаш дар. Iалаьмате йоккха цифра ма йий яа, хIаьта хIанз, шеко яц, лакхагIа хиннай. Цунна раьза хила йиш яц бахаш бола англичанаш. «Гардиан» яхача газета тIа арадаьннад «Герзий торговлено мишта дийзад дуне» аьнна корта а болаш дола газет дешаш волча Окстоперча Норисс Харвея письмо.

Дуккхача шерашка, язду цо Iаьдал моллагIча правительствай — консервативни е лейбористски — бе доалле а тIема техника йоккилга дегIадоагIа. Шерра-шера 8 процент лакхлу герзий торговле боврам. Герзий бумо ший сферана чуувз индустрен Iилман керда деакъош. «ХIанзара герз, — язду Харвея — тIехь-тIехьагIа эргадаьле хул. Из арахецара эша технологи тIа-тIа чоалханегIа хулаш йоагIа, цудухьа тIема поставкаш ю фирмаш дукха а я, кхы а дукхагIа хулаш а латт. Царна юкъе я традиционно герз хьадеш йола предприятеш хинна ца Iеш, йовзаш йола гражданеки фирмаш а — «Ранк организейшн», «Оксиген», «Ферранти», «Британи-Лейланд»... Ерригаш а дIаязъе волча дукха хургьяр уж. Царна юкъе корайоагIарья масса а мийнигг йохкаш йола граммафонни пластинкаш арахеца «ЭМИ» яха компани. «Эмина» хоза хеташ хиннад музыкал соьгIа эскара эшача электроникана дола заказаш а.

Кхераме карадахар! Ерригача адамлена кхераме да Iаьдала коридорашна герзий фабриканташен уж тхьаьна кIал боахкаберашен хадданза юзаш латтача молла бешка мукъагIа далар. «Даьттала меттел йоккхий топаш» яха лозунг, ховш долча тайпара, дунен тIом хилалехьа хьалхагIа арадаьлар. ХIанз из арадоаккх кхы редакци а йолаш: «IуйрИйна яа бомба». Арадоаккх мадам Тюссо галерее моттигаш хила езараша. Нагахьа санна уж цига кхоачаре, царна олла езар «Селханара политикаш» яха дешаш тIадола табличка.

Э. ЧЕПОРОВ,
АПН соб. корр.

Лондон.

Г1АЛГ1АЙ ТЕАТРА ХЬАЛХАРА ДИ

— Маг1албика сихаг1е д1екхача г1ерташ сихьенна йода тха машина. Доккха ц1ей да тахан цигарча Октябра ц1ераг1ча культура Дворецо хургдар. Тахан г1алг1ай зритела хьалхара спектакль гойтаргья г1алг1ай къаман эггара хьалхарча профессиональни театральни труппо. Дворецо тко д1анхаьчача гучабувла болебелар шоай спектаклага кийчлуш бола къона артисташ. Уж ба пхи шу хьалха вай мехка эггара дикаг1чарех ца1 йолча — Ленинградски театран, музыкан, кинематографен паччахьалкхен институте г1алг1ай къаман исторе чухь эггара хьалхаг1а хьоеллаш йолча г1алг1ай театральни студе дешна, театра а кино а эггара ц1и йоза болча советски актераштa юкъе белгала волча СССР халкъа артиста, СССР Паччахьалкхен премей лауреата Василий Васильевич Меркурьева г1алг1ай наг1ийча нахан мехкараштен юкъера хержа д1абига, к1аьта укх шера июль бетта из институт а жакия ц1аебахна нагирхой.

Цу пхе шера ший ха, низ кхоа беш б1оьшерашка ахархой вннача наьха къонгаши мехкарийн лакхача искусствацa бувза г1ерташ, г1алг1ай къаман театр хьаделла деза артисташ лакха говзал йолаш кьалкхьабе г1ерташ хьехархо Меркурьев. Цхьабакъда, ше кхебьрий эггара г1озаг1ен хьамсараг1ен доле ди б1аргаго в1ашт1ехьдалийтар цун — ха йоецаш, хана хьалха кхалхар хилар цун. Бакъда, Меркурьева шоашта хьабийлла йоккхача, лакхача искусства никъ, шоай вахара никъ а баь хьийца из профессе хуаца ца хуацаш, дагаш уйлаш ц1ена долаш, искусствана тешаме хинна д1аотта кийча ба уж къона артисташ.

Чубизар малх, Маг1албика довкъашкара г1ийло хьекхе бальар сайрийнара мух. Машинашца, г1аш цхьацца, шишша, б1арчча дезалаш цхьана болебелар Дворецагахьа. Шоаш доккха ц1ей долча боаг1ийта хоаш, кхетадеш, дикен хозен кийчбенна ба нах, цхьабараштa бе доакх эзаш. Х1арене дуац тахнарча г1озача денах лаьца.

Хьат1аьттар спектакль д1айоллалу ха. Зале нах чуьехаш цкъа а, шозза а, кхозза а тохар гургал, шо-шоай моттигашка 1охайшар нах. Хьаделладелар театральни занавес, д1айолаелар сийлахь - воккхача итальянски драматурга - просветителя, итальянски театра реформатора Карло Гольдоне язъяь «Шин аьлан 1у» яха спектакль. Ц1аьхха соцабеннача ба1ийсар зрителаш. 270 шу хьалха ваьхача итальянцо язъяь пьеса духхьал г1алг1аашта язйича санна а хетаденна, сел ч1оаг1а цу спектаклан цу т1а дуацачоаи безам т1абодаш, цу г1улакхах дика кхеташ бер уж.

«Шин аьлан 1у» яха Гольдонна пьеса ше белгала я. Цун творчества шийна тайпара моттиг д1алацей цо: Гольдоне мел йолча пьесашта юкъе из мера яц итальянски дель-арте хана комеде классически структурех язъяь. Цига дакъа лоацаш я кхойтта персонаж — нийс керттерен йиъ шоллаг1ча даькъерен (бакъда, вай спектакле цхьайтта турпал мара воацаш интерпретаци яьй цун постановщиканаша—нийс керттерен ц1 — шоллаг1ча даькъерен). Керттера турпалаш ба: шоайла безаш бола шин йо1и, цкм з1амига саги, кагийча наьхта дийси, шин 1ун, цхьан хана 1у хиена, х1аьтр т1енз шин гостиница йода саги, чулаттa ккалсаги. Лоацца аьлча, дель-арте комеде — классически ансамбль.

Аля х1ама доецаш дика лоез къона артисташ, хьалхаг1а деиз шоай ролеш лоезаеш, 1омаль хьабоаг1араш моттел, цхьаболо артисташ массех дийнахьа цамогаш а синна цар ролаш а 1омаль спектакле дакъа лоацаш бола Яндиева Тамара а Цицкиев Мухьмад а. Питаме, сиха, хабара т1ера, ц1аьрмета, д1ан-зьан уддашекъа а садергдоеш воккха саг ва вайна Тхостов Мурада гойта Пантолоне. Дош дела а шийна шин кепига пайда хуле из хуеца а нийча саг ва из.

Фуннаг1а даь а ший вола саг болаш г1ерташ, аьрзех ший к1оригаш лораеш, ткъамаш а айдаь т1аеттaлу котам санна, ший плаща ткъамаш а пестадеш мел Даскиев Батыра Доктор. Даскиева хьагойтaш вола Доктор дукха хьакъала да вац. Бо1ах шорг доаллаш санна из вах-вахачаьа удаш лелийтан ший доацача хьекъала из зоахапоа в1ашт1охьдаккха г1ертигеи мара кхы кара х1ама доаца саг ва из. Бакъда, ший вола эзаш бола саг йолаш г1ерттаье а са дергдолаш ва из. Ишта, шийна везачунга мара г1оргйоацаш, ший безам ахчах, рузкъах, цхьанне ч1ьмах бохкоргбоацаш я Эсмурзиева Любой, Кларичe: шийна хьаьнхийтта да кхычуига яхийта тохавяча, шийна везачунга мара ца яха лергйолаш я. Башха са долаш саг ва Наурбиев Висанбика Сильвио, х1аьта шийна ховри шийна могари ду цо шийна вашин вез безаш болча Кларичеца ца къоста г1ерташ. Бакъда, цу г1уллакха дикаа новкъостал ду цуна комеде автора Гольдоне спектаклана постановщикааши, х1аьта иштта хьалхашка уттао духьаленаш шоашта к1ел парл йоецаш духьал искусствени хиларо а. Цу г1улакха «бетке» а Яндиева Тамара Беатриче. Ма1ана наьха борзаьаш т1а а дийле дузаш ший воша вайна ведда шийна веза (Флориндо) лаха арабьнача цо цхьан юкъе шоай г1уллакхех бохабу укхаза к1алхара бараш. Цхьабакъда, массайола интрига юкъайоаллеш язъяь классически пьеса из хиларех тарра, укхаза наста деррига а къест: безаргаш шоайла в1ашаг1кхет. Флориндо роль лоезаш спектакла режиссера Нохч - Г1алг1ай АССР заслуженни артиста, Нохч-Г1алг1ай АССР комсомолан премие лауреата Цицкиев Мухьмадa. Вай лакха маьлара, из роль лоезаеш вола Наурбиев Ибрахьим цамогаш тиларна, массаьк дийнахьа из роль а 1омаьь сцена т1а вала вийзар цун. Ала доаг1а, Мухьмада говзал а опыт а лакха йолга. 1з аха образ ма-ярре хьакхоила материал оце а, цу лоаццача хана дикка ч1оарга чулоацам болаш я цо хьакхелла образ. Цхьабакъда, дукха ч1оаг1а йоаче хана ц1уи да Мухьмада шийн опыт а, говзал а, артиста наьха темперамент а ерригана спектакла образех ца ваш г1ерташ юкъегнога.

«Шин аьлан 1у» яхар сенна йолча цу хамарча классически пьесан т1ара нека чулатта 1уй шоай аьлан дукха а говзаг1ен хьакхаел долашаг1ен ба. Цу тайпарча 1уй классически тип я Труффальдино. Духьал цун цхьан образа хьаь я из комадеи. Цун хьалхьара, цун питам хьагучабакхара новкъостев дош мара бац вож актераш. Из дика кхетаду из роль лоезаш волча Наурбиев Руслана. Наьха самукъадаккха, шоа лертт1е сакъердадаийта г1ерташ ший хьнмар, ший йоккха артиста говзал гучабоак Руслана цу роле. Цу ролаца Руслана хьагойт ше йоккха говзал йолаш комедийни актер волга. Цхьа б1аргевайнача кхы вищгургвоацаш, сакъердамен беташ болаш саг ва Руслана Труффальдино. Цунга д1анхоьчаш оцa а, дикка хьаькъаьа говзаленг йолаш йола саг я Евлоева Мадиный Смеральдина. Ший тайпара оамал йолаш, говзален питами дукха боацаш саг ва Дзеуров Батыра 1у. Хьалха 1у волча вана лелаба питам, говзал д1а а аьнна, х1анз фуннаг1а даь а ший трактир тоае, ше волча ухаш бола нах дуккаг1а хилийта дига вола бурлуа — трактирщик ва Булгучев Хьамбикара Бригелла. Ерригаш а д1акъаьста оце а, х1анз дукха йисаец цунца 1уне оамален, лаьттах дог ч1оаг1а д1а ме г1орт д1алргйолаш я уж а, бакъда уж д1айоале а, буржуй берза оамалаш 1омае кийча волз саг ва из.

Ала доаг1а, цу постановка художественни кулгалхочо В. В. Меркурьева, режиссера Цицкиева Мухьмада, художника Колябенко Людмилай, переводчика Полонкоева Аьлмада, цу спектакле дакъа лоацаш мел болча актерий 1алаьмате ч1оаг1а ва аьннай зритела езалургйолаш, цар дог-безам т1аг1оргболаш, эггара хьалхарча г1алг1ай театральни труппа спектакль кийчъе.

Цхьабакъда, цхьаццадола кхоачамбоацараш да спектакле — дика яц цхьаболча актерий дикци, сов сиха ду къамаьлаш, зрителий реакци кхеташ, кхьдераш. Тахан уж вай дуацаргдац, х1ана аьлча уж ханок опытом д1адоахаргдолаш доле кхоачамбоацараш да. Цу доккхача ц1ейга дика кийчбеннебац театра кулгалхой а: клишированни афишаш ац, кийчъяьац программаш, лаьц театра никъ д1абоалуш а эза пропаганда. Из г1уллакх нертт1а, доаг1ача бесса д1аоттадеьделаро, кхыдоле х1амаш цо дийцача а, театральни касса г1уллакхаш а дикаг1а хургдар. Кхьматтел, йолаш йола афишаш а массанахьа хьаллатехац. Иштта, со цига волаш, шоллаг1ча дийнахьа Доланоа хила езача спектакла эхаш йола афишаш хьая сона лаьш латтар цу юртарча ДК заведующи Чертоев Саварбик. Т1ехьа - т1айоаг1ача хана театра администраце уж кхоачамбоацараш хулийтаргдац, аьнна а хет, х1ана аьлча уж кхоачамбоацараш дика кхетадеш театра директор Успаев Идрис волендаь.

Вайнаьха да «Б1ена чура доаг1аше а 1аьхад кургдола хьазилга», яхаш кица. Тахан г1етта аредаьннад г1алг1ай театра хьазилг. Аредалар дика да. Цу спектаклага хьожаш хиннача наьха лергашка латт цуи ашара зоена оаз.

Тахан т1аийца 1алаьмата бехктохкаме Бола къамен а Даьхен а сий лораеш ц1ена уйлаш наьха дегашка йоссаеш лелабе аьтту баьба къонача коллективa.

Бек АБАДИЕВ, театровед.

Редактора зам. М. М. ХАМХОЕВ.

Л. Н. ТОЛСТОЙ ВАЬ 150 ШУ ДУЗАШ

ЭРСИЙН ДУНЕНИ ЛИТЕРАТУРА ГЕНИЙ

Эрсийн дунени литература гений Л. Н. Толстой ваь 150 шун «Пролетарий» оалаш хиннача большевистски газета т1а «Лев Толстой, эрсий революце кизга санна» яха В. И. Ленина сийлахь - воккхача писателах язъяь духхьашхара статья араьннача дийнахьа деза 70 шун дизад.

Толстоя кхоллам, художник санна хьайицача цуя дунен т1ара лоарх1ам, уйлакхои проповедники хиларах тарра лаьрх1ача из дуненна вовзаш хилар В. И. Ленина духхьал дийзар Россерча революце исторически лоарх1амца: «Крепостникашта то1адаь доахнача мехкех цхьанне цу революцини кийчъю зама, Толстойс гениально сийрдаяккхар баьхан долаш, ерригача адамле художественни дег1аьахара даьнъе д1акхьалха баькха г1а хинна д1аьттар».

Ший хахарча эггара яраг1ча, оалах т1арча дешашца к1оаргга хьашт хиларех, ший произведенеш т1а миллионаш болча наьха уйлаш, хетараш, дегаллеттараш, кхача г1ертараш д1адовзийташ хиларах, лакхача художественни говзалах — цу дерригех а хьахинна ба Толстоя кхоллама дерригачa дунен историяа лоарх1ам.

Толстой веза ва вай тахан а халкъацара бувзам, т1аг1ертта духовни къайленаш лехар, дазача художественни бакъдолчунга кхача г1ертар искусства керттера принцип лерх1аш вола писатель хинна хиларах тарра.

Дворянин волаш ваь а кхийна а вола Толстой д1ахад ший гонахьено ч1оаг1а лоарх1ача ерригача уйлаех, х1аьта ше кхалхале хьалхаг1а кхы юха а воаг1аргвоацаш д1аводе ший дьйх йисача именера — Ясни Поляна. Иштта сийлахь-воккхача писатела кхоллама меттел, биографе т1а а гуш ба революце мико Россе денача 1алаьмате доккхийча исторически хувцамаша баь юткъам.

К1оаргга къамен писатель хиннача Толстойс ший литературии произведеней чулоацам баьб эрсий психологе, быта, оамала, метта башхалоех. Цо сий даьнхад ший халкъа сийлахь - боккхача кхолламен духовнии низа.

1854—1855 шерашка артиллерийски эпсар ше хиларах тарра Толстойс дакъа лоац Севастополь лораеча, цига венав, цун ший дешашца аьлча, «патриотизм бахьан». Укхаза тийшав из муг1арерча эрсий салтийн патрослйн деналах майралах. Событеш керда хиннача хана хьадаь 1алаьмате дика кхо дуццар да: «Севастополь декабре», «Севастополь мае», «Севастополь 1855 шера августе». Цу хана язъяь «Мишта бов эрсий салтий» яха очерк чакхйоалаш е дешаш язду Толстойс: «Сийлахь-йоккхий я славянски халкъа кхелаш! Козахета бенхабац цунна из сина сатийнаниз, из нааз сийлахь - доккха сабари сакхетамзлеи!».

Кхы а к1оаргг1а а шераг1а а чулоацц къаман-турпала тема «Т1ом машари» яхача романа - эпопее. Цецвала х1ама дац Сийлахь-боккха Дай-мехка т1ом лаьттача шерашка из книжка эггара дукхаг1а дезарех ца1 хинна д1аоттари цо тайп-тайпарча къамеча ваьха фашисташта духьаларча къовсама дегаш урауттадаь хилари. Францусски коммунисто поэто Луи Арагона йоах Толстоя романах: «Хийттардар. Толстой из бокъонца ядаь ваьна хиннавац, х1аьта свастика лелаераш юхатехача Ц1еча Эскаро ший хила дезаш долла ма1ах чудоссадьад цуна, чухийцаб вай сиош оагадаь сийлахь-боккха мух».

Вай паччахьалкхен Советски Союза Коммунистически партен кулгалхочо Л. И. Брежнева дег чу дувшаргдолча дешашца аьлар советски наха Толстоя гениальни кхоллам мишта лоарх1: «Ясни Полянe вахача дог тохалу — укхаза вахаш а кхоллеш а хиннав произведенеш дуккхача хоахалашта хьаьнъаьа хьаст хинна леттаргйола сий долашаг1а вола эрсий писатель, дунен культура гений. Лев Толстоя произведенешка йоаза а шера а хьахьекхай эрсий халкъа оамал. Цар чулоацц историяа чухь халкъий ниэий хоадам беш бола лоарх1ам хиларах, саган дай-мехка лаьттамех юкъерча хадергбоацача бувзамах йола уйлаш».

Толстой вахара т1ехьарча итт шера дунен тайп-тайпарча ми1ингашка дукха ц1ий 1одахийта массехк т1ом хиннаб, уж хьедора наьха лаьтташ д1алуцара, шоай доала сфера шерьяра. Цу шерашка, цахалдаш екаш хулар капиталистий оакхарий г1уллакхех, колониализмах дуацача Толстоя аг1аьне оаз. «Йоаг1арг ма йий ха,— яздаьд цо 1896 шера «Итальянцашка» яхача абиссински халкъ кот а доалаш чакхбаьннача итало-абиссински т1емах лаьцача статья т1а, — геттара сиха а йоаг1аш, шоаш унзара 1азап техка а ц1ий 1оахийта я даьча, эттача, айндаьхача, х1алакдаьча халкъаша шоай правительствашка аргдолаш: цайт1аша дуьалда шо е дала д1асцалда шо, д1адевае, шоаш хьадахкийтар волча юзаг1о... амма тхо дита. дита укх лаьтта болх беш а шо кхоабаш а дола тхо».

1904 шера эрсий - японий т1ом латтача хана цо яйир т1аьехама хьисапе: «Уйла е!» аьнна корта а болаш йола статья, х1аьта американски газета телеграфни запроса жоп делар: «Со Россегахьа а вац, Японегахьа а вац, со правительствашта 1ехха а деш шоай вахара хьалаца, санкетамца, дьнаца из тарлуш доацдашехьа а т1ом бе безача шийна а мехке болхлой халкъагахьа ва». Толстой дог тийша хиннав, империалистически т1емаш а низов 1азапоа хьаллоеттаю ерригa строй а д1айоаккхалургйолгахи д1аьккха езаш хилараха.

1909 шера деттьа шу даьнна писатель Стокгольма машара Конгрессе вахa а лаьрх1а цига е доклад кийчъе волалу.

Толстой — вай хахарча дерригача дунен т1арча машара т1ехьарче къовсамхой сийлахь - воккха союзник. Цун дерригa г1уллакхаш 1алаьмате лакха гуманизм йоаллаш да. Цу гуманизма к1ийле муг1арерча къахьегама нахацарей обществa кхьча тайпаех болча наьха нравственно ц1енача никалащцарен безам хиннаб. Н. Г. Чернышевске «Бералах», «Отрочествах». «Т1ема дувцарех» йолча статья т1а белгалдаьха «нравственни уйлай ц1енал» Толстой писатела башхало хинай из дунен т1а мел ваьхача хана.

Нравственни дар социальниъох хьакъоастаде йоаш йолаш дац Толстойс лерх1ачох. Ший хана лаьттача г1уллакхашта еш йола нравственни суди социальни хувцамаш хила дезаш а хиланза дартдоалаш а хиларах ч1оаг1а тешаш хилари цхьана тарду. Цо яздаьд: «Йолаш йола вахара строй х1алаьиье езаш я... Х1алон хила езаш я строй соревновательни, цул метта отта ева коммунистически яр; х1алак хила еза капиталистически строй социалистическичунца хуаца а луш: х1алак хила еза милитаризма строй, герз 1одиллардe арбитраже хувцa а луш... Лоацца аьлча, х1алак хила деза низаш деларе, цул метта наьха царг1етеш хьамсарев цхьоаг1о д1а а отташ».

Ший мировоззрене т1а патриархальни ахархой уйлаш а гойташ, Толстойс кхайнаьй зулаоа низана духьале ца яр, хье нравственно тоалар да къвзача стройдарча къовсама керттера гера яха утопически теорв. Цунах хийттад, беррига а тоалургба, нагахьа санна х1аравар, цунна т1ехха беррига а дикаг1а хуле, аьнна. Цудухьа хиннав из дунен т1а революционни наькъаца «ниваш дардаи» «вуламашцен» дувзаденна доле хувцамаш дара духьаль.

Цхьабакъда белгалдоалаш да, «Воскресение» яхача т1ехьарча романа т1а цхьаболча революционерашта (къаьстта а террористашта) критика я еш, «чувхадеча» халкъах бокъоца дог лазаш бола нах санна Толстойс уж бувцаш хилар. Духхьал «политическичарна» юкъе кердача вахаре юхадийлу романа турпал Катюша Маслова.

Толстойс йийца социальни конфликташ х1анз вайцига цхьан хана хинна х1ина да, амма уж йолаш я капиталистически дунен т1а. Толстоя книжкаша вайна сийлахь-йоккха урокаш лу. Толстойс йийца нравственни проблемаш ха д1а ме йода къаьстта лоарх1амег1а а йоккхаг1а а хул. Иштта цхьана тардерга х1аране шийн ираз хилара йола бокъон нравственни дехари, вахаре дега г1оаз хьет1анхоачарг1ола, цкъац трагически хулаш йола 1оажали; къаьстта дола сага ший вахари из дерригa в1ашт1ехьдаккхарах бола х1ара сага бехктокхами.

Толстой дикаг1болча турпалий кхело тахан деттадойт вай дегаш, цун книжкаш юхххьанна дийшерий а санна. Искусстве эггара наьхера дар цо лу «хьокхам» лоарх1аш хиннача художникa вай теркам т1аувзаше хьадагалийцача дунен т1а хиланза болча наьха уйлашцеи г1уллакхашцев, цецдоах хоамача йозонашца.

Анна Каренинаца цхьана вай ший кхайкаю наха юкъерча х1илланен харц долчоав, нердача тайпара мах бе доал духовни г1уллакхаш леладаp йолча торони гаргалоен; Маслова Катюшайца эг1азъух вай господаша шоашта болча тоама леладьча нийса доацараштев цар сов т1ехьяьннача бокъонашт1ем, дагадох «къахьега халкъ ерригa бокъонаш яйна хилар». Б1аргагу, ший лакхаленгаре вахар довлайтарел совг1а, цун мах бьйташ а йола авторски позици вайна еза а кхочаера а хилар.

Толстоя деналерча а вахара 1отнъам беча а кхоллама кчарданхкхад дуве, х1аьта Россена, Максим Горьке аьхача тайпара, «цецъьнача ерригача Европа» тераам т1а а хиэб.

Цхьабакъда Толстой реалистически искусства сийлахь-воккха кхолламча хинна 1ац, из цун ина бола защитник а ва. «Фий искусство?» яха цун трактати кхьйола статьяш моллаг1ча тайпарча искусствала таре хила г1ертараш модернизаторски жьакарлоашем эг1азлож духьале йоаллаш я. 1900 шера А. П. Чехова яздаьд: «Толстой ч1оаг1а латт, цун сий 1алаьмате доккха да, х1аьта, из дийна меллаа, литература вочa оаг1оралъа лестадераш, моллаг1ча тайпара баь а цун чулоацам лохбераш, моллаг1а а сийле яккха ца магарах эг1азле лаьпараш гавьнарча баьдеча моттиге хургба».

Толстойс ший хахара искусства деятелаш бакке баьб, уж мискача, даькъаза даьнкхача халкъа чотаг1а бахандаь, цун духовни д1адехарий йоакхо а ца еш. Цо белгалдаьхад, т1айоаг1ача хана искусства произведеней хам бераш а уж хьакхоллараш а халкъа юкъера них хургкхиларах ше ч1оаг1а тешаш хилар.

Модернистски искусствана Толстойс яьча критика актуальность вай деношка а яйнац. Художникий кхоллам херкарий кучкага а ца кхоачаш, беррига махага кхачийтара йоакхо еш из хилар къаьстта хозахеташ да вайна, нердача, социалистически общество дахача наха.

Гениальни писатель вола Толстой хиннавац художественни кхоллам ший ца1 мара доаца г1улакх хетаьш, общественни пха бекаш хиннаб цунна чу геттара ч1оаг1а. Цкъаза ха йоаг1ар литература дита а, беррига теркам наха дукхаг1а эшача запятешта т1абахийта а из кийча волаш: ахархой берашта хьехарам «Азбука» хьадаран, социально - этически философски книжкаш яздара, халкъа просвещени в1ашт1ехьъяккхара е моцал йолча ахархошта г1о дара.

В. И. Ленина яздаьд. Толстоя произведенеш дийла а хургья къахьстамхоча махе лоарх1аш цар помещикашин капиталисташи д1е а баьха, шоанита, баха хила деза вахара хьалаш хьадича. Советски 1аьдал латтача 60 шера 200 совг1а миллион тираж а йолаш арахийцай сийлахь-воккхача писатела сочиненеш. Юбилей хиларца дувзаденна арахеца болабаь нерда, 22 томах латта, сочиненей гуллам нелатохаш латт ах миллион тираж а йолаш.

Сийлахь-воккхача художника кхоллам Лев Толстойх ший эггара гениальнег1а болча къонгех цхьаннех санна доккхал деча дерригача советски халкъа доалахьара х1ама а хинна д1аэттаб.

Л. ОПУЛЬСКАЯ, филологически 1алмий кандидат.

УЛЬЯНОВСК. Малхоа гаргга советски довзол арахьарен туристаш хиннаб укх шера Владимир Ильич Ленина дай-мехка. Хьаьший боккхача безамца хьожаш хиннаб йоддургйоацача ленински моттигашка, царна б1аргадайнад город дег1айоаг1аш а хоза тоеш а латташ хилар.

Сурта т1а: Ленински Мемориала кхиэс.

Ю. БЕЛОЗЕРОВА сурт. ТАСС фотохроника.

СТАНДАРТАШИ АВТОМОБИЛИЗАЦИИ

Вай мехка укх шера 1 июле дена юкъейоалаь 17. 2. 03 — 77 номер а йолаш йола ГОСТ «1алам лорадар. «Атмосфера», аьнна символически ц1и йолаш я. Ц1ера к1ал латтача йоазоно ма1ан доаш: «Бензинови двигателаш т1алаттача автомобилех чакхъьннача газех йоаъла углерода окись. Нормаш къоастадара методе».

Автомобиль моццаг1е а аьннай цун болх гигиенически т1ахьожама к1алъоттача фазе. Автомобилаша аракхуасача газах йоахкача токсични компонентий нормаш т1а-т1а ч1оаг1ду.

СССР къамаи доакъазал а хинна д1аотта йиш йолаш яц автомобилизаци: вайнига нийса лелаю индивидуальни общественни транспорт дег1ааахара пропорци, атмосфера лорайра г1уланха йоакхо ю. Аракхувсача газа токсичноста йола нормаш ч1оаг1ъяллар 1алащду промышленноста хоадамболлаш йолча разработкаша. Уж я Волжски завода ерригача массови автомобилаш т1а латта керда карбюратораш а, газобаллонни грузовикаш а (т1айоаг1ача хана такси), автомобильни парка дизелизаци яр а, доагора к1еаита токсични долх таймаш лелар а, «ц1ена» двигателаш. Уж я, т1ехьара а, арахецача автомобилашта заводашка еча регулировкана бола т1ахьожам — латтача хана болх беши испытательни циклах беши токсичность мел хул, цу даькъе питане системана еш йола эггара дикаг1йола регулировка, лакха технологически дисциплиней токсични вещесташ арахувсара адияни ю оттхалаш хьаяра точносташи.

Х1анз т1анийцача токсичноста стандартах лаьрх1а да нормаш д1ахо ч1оаг1ъелга, х1анз а уж СССР европейскичерел ч1оаг1аг1а яле а: углерода окиса—35 процент, углеводородашта — 12, азота окиса — 21 процент. 1978 шера хьаьча советски автомобило 1975 шера арахийцачул шозза гаргга к1езигаг1а аракхувса еза атмосфере углерода окисаш, х1аьта углеводородаш — 31 процент к1езигаг1а. Укх шера духхьашха довзув оттадаьд азота окислаш аракхувсара. Москва, Киев, Алма-Ата санна йолча йоккхийча городашка болх беш я ц1енача фен службаш.

Паччахьалкхен керда советски автомобильни стандарт машина ко бе доаллача миллионаш болча наха лаьрх1а я.

Нелли СЕМИНА. (АПН).

«КУЗБАСС» — «ТЕРЕК» 0:4

Т1а-т1а низболаш йовз1ача «Тереко» кхы ц1аькхаза а дика тоам баьб шийх дог лазарашта. Селхан, СССР футболах йолча чемпионата хьалхарча лигерча команданна арг1анара тур чакхйоаккхача дийнахьа, цо счет 4:0 а йолаш Кемерове эшаяьй моттигера «Кузбасс» яха команда. Фусамдаьй на1арашка цхьацца бургац чутехай В. Коляднкос, О. Хохленкос, шин гол чутехай А. Чихладзес.

ПАЙДА ЭЦА БУВЗАМА УЧРЕЖДЕНЕША ДЕЧА Г1УЛАКХЕХ

Грозненски района юрташкарча бувзама отделеней почтальонаша ц1аг1а хьа а ухаш бувзама г1улакх ду, д1а а дийеш дахьийта дезача д1аухийт маьхах: ахча, мехка письмошц бандеролаши, телеграммаш, электроэнергех, радиох доаккха ахча, ц1аг1а хьакхуь бандеролаш.

Грозненски почтамт.

ХОАМ

1978 шера 16 сентябре Кирова ц1ераг1ча Грозненски культурах сала1арен парке хьаеддаргья кроликий бекх боаккхача оакхарий XIII республикански выставка.

Выставке дакъа лоацаш хургья республика колхозаш, совхозаш, г1оаца доле боахамаш, къонача натуралистий станцеш, школаш, школаш-интернаташ, респотребсоюза райзаготконтораш, кролиководий общества членаш, звероводаш, любителаш.

Выставке д1ахьокха д1ат1аллетаргья кроликаши шиншиллаш кхьча маьхерча фух долен бекх боаккха оакхарий, цар продукци паччахьалкхенца йоккхара хьожамаш дика долаш долча боахамашкара а упахц1ена е дале.

Выставке дакъа лацара йола заявкаш выставочни комиссе д1айийо укх шера 12 сентябре кхаччалца, укх адресаг1а: 364021, г. Грозный, Субботникова ул., 15.

Выставочни комисси.

ТЕЛЕВИДЕНИ

5 сентябрь
I ПРОГРАММА

8.00 — «Ха». 8.35 — «1уйранара гимнастика». 8.55 — «Деагара — деита» яха фильм-спектакль. 14.30 — «ТАСС хоам бу...» яхача документальни фильма премьера. 16.00 — «Тха беш». 16.30 — «14-гара 18-вета кхачалца» Ленинградера передача. 16.00 — «Д1алоах арфий квартето». Фильм-концерт. 16.10 — «Къахьегама коллективаш» йола очерк. Мособлстрой» трест. 16.40 — «Литература аьнъе 1978 шера СССР Паччахьалкхен премин хьожлара». Носов Е. «Усвятски шлемоносцаш». 17.15 — «Спортивни класс». 18.00 — Кердадараш. 18.15 — «Гезьнарча Малхбоален 1алмаш центре». 3-г1а передача. 18.40 — «Д1алоах пианиста Рассел Освальда (Ямайка)». 19.10 — «1978 шера хьувтъам беш...». 19.35 — «Ленински комсомола 60 шу дизара» «Коллеги». Художественни фильм. 21.00 — «Ха». 21.30 — Л. Н. Толстой ваь 150 шу дизарга. «Лев Толстойх дола дош» яхача телевизионни дукхача серийни документальни фильма премьера 3-г1а дакъа. 22.35 — Концерт. Из йистедаьлча — кердадараш.

II ПРОГРАММА

16.55 — «Марша йоаг1ийла, Эстони!». Документальни фильм. 17.15 — Л. Н. Толстой ваь 150 шу дизарга. Литературни в1ашаг1кхетараш (г1алг1ай меттала). 17.40 — «Б1аргагу й1оахал» 1илман-популярни фильм. 17.50 — «Дунен юкъера хьал» (нохчий меттала). 18.00 — Киножурнал. 18.15—КПСС ЦК июльски (1978 шера) Пленуми соцамаш — вахаре кхоачашде». «Дуга кхечераш хьувтъам чуол кийчлуш ба». 18.35 — «Нохч-Г1алг1айчу г1оалаь». Информационни программа (эрсий, г1алг1ай меттала). 19.00 — «Кинозрителa спутник». 19.35 — «Музыкальни киоск». 20.15 — «Бийса дааьдаьа хийла, бераш». 20.30 — «Г1уллакх ду Советски Союзa!». 21.30 — «Са хьоагий ди». Телевизионни художественни фильм.

6 сентябрь
I ПРОГРАММА

8.00 — «Ха». 8.35 — 1уйранара гимнастика. 8.55 — «Коллеги». Художественни фильм. 10.50 — Кинопанорама клуб. 14.30 — «Хьа къахьегам — хьа лакхале». Кинопрограмма. 15.25 — «Эрсий мотт». 15.55 — «Хьалхера» Олимпийски объектий къонача г1ишлошъяргхой йола телевизионни очерк. 16.15 — Софийски Паччахьалкхен филармоне симфонически оркестра концерт. 17.00 — «Гагиан цхьар». (Интервидени). 17.35 — «Ясс хила йурманначаш». 18.00 — Кердадараш. 18.15 — Сакъердаме моткао. 18.30 — «Саги закони». 19.00 — Хоккей йола СССР чемпионат. «Химик» (Воскресенск) — ЦСКА (Москва). 21.00 — «Ха». 21.30 — Л. Н. Толстой ваь 150 шу кхачарга. «Лев Толстойх дола дош» яхача телевизионни дукхача серийни документальни фильма премьера 4-г1а дакъа. 22.25 — Волейбола йола дунен юкъара чемпионат. Из йистедаьлча — кердадараш.

II ПРОГРАММА

19.00 — «Йоахиячa залех дола дагалоашнаш». Телевизионни фильм. 10.10 — «Саьтий къахьташ». 18.40 — «Советски экрано». Киножурнал. 18.30 — «Нохч-Г1алг1айчу г1оала». Информационни программа (эрсий, нохчий меттала). 19.10 — КПСС ЦК июльски (1978 шу) Пленуми решенеш — вахаре. «Арен балхаш — нохклаааг1а кхоачашде» (г1алг1ай меттала). 19.30 — «Ца1 мара йоаца дуьбаь». Телевизионни документальни фильм. 20.15 — «Бийса дааьдаьа хийла шун, бераш». 20.30 — «Алан дерий иллеш». Концерт. 20.45 — «Театральни искусства аьнъе 1978 шера Паччахьалкхен премин хьожлара» М. Горьке ц1ерараг1ча Ленинградски Академически Доккхачу драматически театра «Тайже Дон» яха спектакль. 21.30 — «Йо1 — директор». Художественни фильм. (Корее).

РАДИО

5 сентябрь

6.30 — «Юртара 1уйре» (эрсий меттала). 6.50 — «Оттетни хоршаш партийни организацешца» (эрсий меттала). 7.10 — «Грозненский рабочий», «Комсомольское племя» яхача газетий обзор. 7.17 — «Сердало» газета обзор. 7.22 — Передачий программа. 7.35 — Ашараш. 8.25 — Хоамаш. 8.35 — Ашараш (г1алг1ай меттала). 8.45 — «Комсомола партийни кулгалдар». Беседа (нохчий меттала). 9.15 — «Тхога кхуу» (нохчий меттала). 9.30 — «Къона замакхо» яха радиожурнал (г1алг1ай меттала). 17.00 — «Нравственни кхетами лоарх1ам». Беседа (эрсий меттала). 17.15 — «Поэтий в1ашаг1кхетараш». Нохч - Г1алг1ай АССР-а махкахьа, махкахьтачнендоехача, махкахьтан химически промышленносте засуженни болхлочох С. Д. Мадиевах йола радиоочерк (нохчий меттала). 17.30 — «Хьалха латтача сакъердамашта». Концерт (нохчий меттала). 18.00 — Керда хоамаш (эрсий, нохчий, г1алг1ай меттала). 18.30 — «Сайрийнара Грозный» яха радиовыпуск (горсети г1оала). 18.30 — Ашараш (г1алг1ай меттала).

Хоамаш

Тахан республике г1оллеи Грознеи хувцалуш морхаш а йолаш, йоачан а йоацаш, малхбузехьара секунде 3—7 метр ч1оаг1а мух а хьекхаш хилеи фегара температура республике 23—28, Грозне 25—27 градус. Й1овхал йолаш хилеи тарлу.

Метеостанци.

ТХА АДРЕС: 364051, г. Грозный, Ленина, 9 (3-г1а этаж). Телефонаш: редактора — 3-44-96; редактора зам. — 3-39-11; бехктокхама секретара — 3-34-38; партийни вахарен культурай отделий — 3-61-46; промышленноста отдела — 3-42-30; юрта боахама отдела—3-42-28; письмой отдела—3-74-68; бухгалтере — 2-54-30; корректоре — 2-89-88.

НАШ АДРЕС: 364051, г. Грозный, ул. Ленина, 9 (3-й этаж). Телефоны: редактора — 3-44-96; зам. редактора — 3-39.11; ответственного секретаря — 3-34-38; отделов партийной жизни и культуры—3-61-46; отдела промышленности — 3-42-30; отдела сельского хозяйства — 3-42-28; отдела писем — 3-74-68; бухгалтерии—2-54-30; корректорской—2-89-88.

Газет арадувл шинарей, ереи, шоаттеи деношка

СФ05249. «Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковске, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 6355.